

**HÚSVÉT ELŐTT... nehéz, szomorú
léptek.**

**Húsvét előtt... zokogó, bús miértek.
Húsvét előtt... ajtók, kemények, zár-
tak.**

**Húsvét előtt... arcok, fakóra váltak.
Húsvét előtt... szívek, üres-szegé-
nyek.**

**Húsvét előtt... kihamvadott
remények.**

**Húsvét előtt... egy nagy „Minden
hiába!”**

Bús eltemetkezés az éjszakába.

**De húsvét lett! Feltámadott a Mes-
ter!**

**HÚSVÉT UTÁN... el a gyásszal,
könnyekkel!**

**Húsvét után... futni a hírrel frissen!
Húsvét után... már nem kérdezni mit
sem!**

**Húsvét után... új cél és új sietség!
Jézus él! Nincs út, mely messze
esnék!**

Húsvét után... erő, diadal, élet!

**Csak azokért sírjunk húsvéti könnyet,
Akik még mindig húsvét előtt élnek.**

(Túrmezei Erzsébet: Húsvét után)

BULÁNYI GYÖRGY

HÚSVÉT...

Egy hétköznapi szentmise könyörgésében olvasom: *minél inkább közeledik megváltásunk nagy ünnepe, annál nagyobb áhítattal törekedjünk húsvét szent titkának ünneplésére...* Azt tanulom belőle, hogy megváltásunkat és húsvét szent titkát ünnepeljük majd. Az előző este pedig hallgattuk itt, a Piarista közben egy egyházi ötvösmű-

XXIII. évfolyam 3. szám 2016. március

A Koinónia régebbi számai elérhetők:
www.faragoferenc.webnode.hu

Bulányi Gy.: Húsvét	3074
Bulányi Gy.: Pilisszántó	3076
Király I.: Magyar vagyok	3077
Kaszap I.: Király Ignácznak...	3079
Bóta T.: Gondolatfoszlányok...	3080
Farkas I.: Magyar vagyok	3082
Ferencziné P.: Magyarságtudatunk	3083
Trásy É.: Magyarságom...	3083
Faragó F.: Tanyai szilánkok...	3084
Gyombolai M.: Pusztaszeri Testamentum	3085
Gromon A.: Nemzet és hazafiság...	3085
Lev Tolsztoj: Nemzet és hazafiság	3088
Máté-Tóth A.: Sebzett identitás...	3088
Barcza B.: Az emberhalász...	3092
Dryp: Kerti napló helyett	3096
Bulányi Gy.: Egyházrend	3098
MESE-SAROK	3099

«Az emberi elköteleződés folyóirata – családunkért, nemzetünkért, mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»

Elérhetőség: koinonia.tarsak@gmail.com

vész előadását, amely hangsúlyozta a liturgikus szövegekhez ragaszkodás jelentőségét. Több mint egy hónapja élek egy olyan világban, amely ragaszkodik a zsolozsmás- és a misekönyv szavaihoz, s én nem tudom túltenni magamat a hallott szavak jelentésén. Ez történt a reggeli szentmisében is, amikor a *Könyörgés* szavait hallottam.

Kérdezem: mi ez a szent titok? Mi az, hogy megváltásunk? Jézus egyik szóval sem operált. A titokról egy feljegyzésünk maradt: *Nektek adatott tudni az Isten országa titkait* – mondja szűkebb környezetének Jézus, és megmagyarázza nekik példázatát a magvetőről. Ugyancsak egy ízben találjuk Jézus ajkán a megváltás szót is: amikor meglátjuk majd újra eljönni Őt az ég felhőiben, akkor *közeledik megváltásunk ideje*. E két helyet találjuk

az evangéliumokban összesen. (Nem térek ki most a *váltáság* (*lüttron*) szó egyetlen helyére, mely az egzegéták egybehangzó véleménye szerint utólagos betoldás – a páli teológia hatására.) Mért fontos nekem, amit kérdezek? Mert kétféle út vezethet Istenhez.

Az egyik: Istenbe akarunk kapaszkodni, s erre bármiféle szöveg alkalmas lehet. Ismerős a Vörösmartynk által is feldolgozott legenda a szent remetéről, aki a legnagyobb áhítattal imádkozza: *Legyen átkozott az Isten!* Az odatévedő püspök megmagyarázza neki, hogy nem ezt kell imádkoznia, hanem ezt: *Legyen áldott az Isten!* A püspök távozik a szent remete szigetéről. De hamarosan látja, hogy a vízen szalad felé a remete, s mondja, hogy elfejtette, hogy mit kell mondani. S a püspök: *Mondd tovább a szent imádat!*

S a másik: Jézus gondolataiba akarok kapaszkodni, mert Jézus számomra az etalon, s ahhoz az Istenhez akarok eljutni, aki Jézus atyja, apukája. Ez esetben nekem nagyon fontos, hogy olyan legyen a liturgiám, mely Jézus szavaira, gondolataira, istenképére utal. Minek következtében az Isten országa titkait akarom megérteni, s a megváltás számomra az, hogy Jézus eljön az ég felhőiben. S ha nem érem meg a parúziát, akkor is velem akarok találkozni halálom percében. S ezt a Jézust akarom keresni húsvétkor is, és az év többi 364 napján, azaz a mai napon is. Mindez azt jelenti, hogy nem tudok áhítattal Istenbe kapcsolódni olyan szöveget hallva, mely arról beszél, hogy megváltásunk nagy ünnepére kell készülőd-nöm, s a húsvét szent titkát kell ünnepelnem. Húsvétkor én csak azt tudom ünnepelni, hogy Jézus nem kért atyjától 12 ezred angyalt, hanem hagyta, hogy a főpap szolgálai megkötözzék, majd meg is feszítsék őt, kiszenvedjen, s harmadnapon feltámad sírjából. S mindezzel áthúzó az a liturgiát, amely szorgalmasan és szó szerint ismételteti, hogy miket tett kiválasztott népe érdekében Isten: hogyan nyitotta meg neki a Vörös tengert, s hogyan eresztette rá azt a fáraó harci szekereire. Ez az Isten nem Jézus Istene, és képtelen vagyok áhítattal imádkozni (csak mondom, mert kórusban vagyok), hogy Isten mindkét műveletével örök szeretettel szeret minket. Mért vagyok képtelen? Azért, mert addig, amíg nem zárkózunk fel egyértelműen Jézus atyjához, addig marad a tört vér fekete folt, addig

– *Újra hiába zökkent régi sínéről újabbra a régi világ: új függönyök mögött pereg az Ember Tragédiája s üres egekbe vezérli a bűn a szeretet dalát.* –

ahogy írja Szabó Lőrinc *Isten* c. versében. Addig csak beszélünk Isten Országáról, s nem tisztázzuk ki, hogy az mit jelent. S ennek következtében kegyesen megbocsátják nekem Benedek, Péter meg a rendtársaim, hogy a történelmi tegnapi kiáltottunk a gyilkolásra egy nemet, s ezért püspökeink az ateista államhatalommal együtt elítéltek bennünket, mint a magyar törvényeknek és az egyház megszentelt hagyományainak lábbal tipróit.

A liturgia nevel minket. Naponta másfél órát tölthetünk a kápolnában, s mondunk szövegeket, s marad fejünkben

a múlt, a Jézus előtti és a Jézus utáni – jézustalan múlt. S csinálhatunk rengeteg jót és szépet, s nem mondunk nemet sem a kezdettől fogva embergyilkos Sátánnak, sem a Mammonnak, csak tesszük azt, amit lehet, s emlegetjük Jézus nevét. Jézusét, aki tette azt... – amit nem lehet. S elmondta a maga utópiáját, melyet ő jóhírnek nevezett, s mi hagyjuk, hogy az utópia maradjon utópia, s ne is lehessen jóhír belőle. S ami a legszomorúbb, halvány segédfogalmam sincs, hogy mit lehetne tenni ma annak érdekében, hogy még egyszer elkialthassuk magunkat, hogy nem ez a Krisztus. Lejárt az időm: 88. évemben reményem sincs már rá, hogy kitaláljam. Babits Mihály kínját érzem:

*Nem a kenyér a minden, sem a fajták
állati tülekvése, ami most van:
krisztustalan próféták, mondjátok már
legalább annyit, hogy nem ez a Krisztus...*

*... az eke nem új mag
számára tört utat, hanem kidobta
földünkől a régit, és elaszunk most...*

*...Ha nem igennek, legalább a nemnek
hangzani kéne; a nem is talizmán,
a nem is lélek, vigyétek a véres
csorda elé, tán meging s hátrahőköl.
Tán nemet vettek és igent arattok.
Kisebzt és fázik a meztelen föld:
siessetek! Hogy új búza borítsa,
mielőtt az esztendő megöregszik.*

Több mint nyolcvan éve írta, s az a címe, hogy *Vers, apostolokról*. Azt hiszem, hogy ő – majd egyedül a magyar szellemi életben – értette Jézus atyját, s nem érte be akármiféle jámborsággal. Én sem akarom feladni azt, amit megértettem, s húsvétkor majd azt a Jézust ünneplem, akivel, és akinek az Istenével főpapok kitolhatnak, s még sem tolnak ki, mert a feltámadás számomra annyit jelent, hogy Jézus és az ő Istene nem adja fel. Mit? Azt az isteni törekvést, hogy az utópia ne maradjon utópia. Azt, hogy megint jóhír legyen azoknak az ajkán, akik az ő nevét emlegetik.

2006 Húsvétján

*Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent,
nekem szülőházam itt e lángoktól ölelt
kis ország, messzeringó gyerekkorom világa.
Belőle nőtem én, mint fatörzsből gyöngye ága
s remélem, testem is majd e földbe süpped el.
Itthon vagyok. S ha néha lábamhoz térdepelek
egy-egy bokor, nevét is, virágát is tudom,
tudom, hogy merre mennek, kik mennek az úton,
s tudom, hogy mit jelenthet egy nyári alkonyon
a házfalokról csorgó, vöröslő fájdalom.*

Radnóti Miklós: (Nem tudhatom...)

BULÁNYI GYÖRGY

PILISSZÁNTÓN...

Testvéreim! Máté szövegében ez így olvasható: Jönnek majd napok, amikor abból, amit most itt láttok, nem hagynak követ kövön, mind lerombolják.” „Vigyázzatok, ne hogy félrevezessenek benneteket! Sokan jönnek az én nevemben, s mondják: Én vagyok. És: Elérkezett az idő! – Ne kövessétek őket. „Nemzet nemzet ellen és ország ország ellen támad. De előbb kezét emelnek rátok, és üldözni fognak benneteket. Kiszolgáltatnak a zsinagógáknak és börtönbe vetnek, királyok és helytartók elé hurcolnak a nevem miatt. Azért, hogy tanúságot tegyetek. Kiszolgáltatnak benneteket szülők, testvérek, rokonok és barátok, s némelyeket meg is ölnek közületek. Nevem miatt mindenki gyűlölni fog benneteket – Hát eddig.

S e zsidó nemzeti tragédiát az a Jézus mondja előre, aki három éven keresztül meg erre tanította a Tizenkettőt: „A pogányokhoz vivő utakra ne térjete, a szamáriaiak városába ne menjete! Forduljatek csak inkább Izrael házána elveszett juháihoz! Menjetek és hirdesséte nekik: Közel van a mennyek országa! A betegeket gyógyítsáte meg, a halottakat támasszáte fel...

S negyven esztendő sem telik el, és mindez bekövetkezik. Kivégzik Jézust; kivégzik a Zebedeus-fia Jakabot, majd a másik Jakabot, Jézus féltestvérét. S a végén fellázadnak a rómaiak ellen is, de Jézus tanítványai nem vesznek részt a harcokban. Ők még Jeruzsálem ostroma előtt kiköltözöködnék a városból, és elmennek a Jordánon túli Pella városába; mert megtanulták Jézustól, hogy aki kardot ragad, az kard által vész el. De akik nem lettek Jézus tanítványai, azok kardot ragadnak, amikor Jeruzsálemet a légiók seregei veszik körül, mert meg akarják akadályozni, hogy bekövetkezzék pusztulása. De Jézus útbaigazítása ez: akkor, aki Júdeában van, fusson a hegyekbe, aki a városban, meneküljön onnan el, aki pedig vidéken, ne térjen oda vissza. Ezek a bosszú napjai lesznek, hogy beteljesedjék mind, ami meg van írva. Jaj, a várandós és szoptatós anyáknak azokban a napokban! Nagy lesz a gyötrelém a földön, s az ítélet haragja sújtja ezt a népet. Kard élén hullnak el, és

fogságba hurcolják őket a pogány népek közé, Jeruzsálemet pogányok fogják tiporni, míg idejük be nem teljeseedik.

A zsidók közel ezerkilencszáz esztendőre elvesztik hazájukat, és csak sokmillió palesztin s nem kevés millió zsidó halála árán tudják azt a múlt század közepétől, úgy-ahogy visszaszerezni. Nekünk azonban, Jézus tanítványainak; vigyáznunk, virrasztanunk és virrasztanunk kell. Nekünk, Jézus magyar tanítványainak is. Arany János mondta másfél százada; a szabadságharc kitörése előtt: Ha minket is elfúj az idők zivatarja, nem lesz az Istennek soha több magyarja. Vörösmarty, a Szózat költője, így számol be erről: *A vész kitört... És folyton-folyvást ordított a vész, / Mint egy veszetté bősüült szörnyeteg. Amerre járt, irtóztató nyomában / Szétszaggatott népeknek átkai Sóhajtanak fel csonthalmok közül; / És a nyomor gyámoltalan fejét Elhamvadt városokra fekteti. / Most tél van és csend és hó és halál, A föld megöszült; Nem hajszálanként, mint a boldog ember, / Egyszerre öszült az meg mint az isten, Ki megteremtén a világot, embert, / E félig istent, félig állatot, Elborzadott a zordon mű felett / És bánatában ősz lett és öreg...*

A véznek végeredménye: százezernél több halott. Görgey leteszi a fegyvert Paskijevics kétszázézer serege előtt Világosnál; Batthányi és az aradi tizenhárom halála, Petőfi Segesváron, és még nagyon sokaké. Költeményünk szerzőjének, Vörösmartynak elméje elborul, Arany, s Tompa búskomor lesz, Széchenyi, a legnagyobb magyar pedig öngyilkos. Deák még idejében hazamegy Kehidára, Kossuth apánk meg számkivetésre Torinóba. A végeredményhez még hozzátartozik a rengeteg hadi özvegy és hadi árva. S az is, hogy Kufstein s a többi börtönök benépesülnek rabokkal, és hogy elkövetkezik hús évre az önkényuralom. Közel két évtizedes. Ferenc József vesztes csatái (Solferino, Königgrätz) után 1867-ben létrejön a kiegyezés.

Drágán vagy olcsón úsztuk meg? Mi csak folytattuk Jézus után a Jézus előtti: *Akik előttem jöttek, mind tolvajok és rablók.* A jézusutáni harcok nem különböznek semmit a jézuselőttiektől; legfeljebb annyit, hogy egyre kegyetlenebbek lesznek. De azért a negyvennyolcat is nagyon drágán úsztuk meg.

Még nagyobb árat fizetünk hamarosan. Szarajevóban eldördül egy lövés; s bár Tisza István megtesz minden lehetségest a háború ellen, az agg uralkodó mindent megfontolva és mindent megfontolva – 47 békeév után – hadat üzen Szerbiának, és kitör az első világháború. Négy keserves év után már milliókra rúg a halottak, hadi özvegyek és hadi árva száma. S mindezt keresztények csinálják? Igen. Az ütközetek előtt az őrmester rumot osztogat, a különböző keresztény vallások tábori lelkészei pedig Jézus testét és véré. Maradt a történelem továbbra is – jézuselőtti. Harsányi Kálmán jézusi versét ismeritek-e? Címe: *A BALKÁNT JÁRTUK...* Idézek belőle: *Mert így vagyunk mind, ezrek, milliók, Éretlen, törpe, játék-katonák, Hisszük, hogy van rabolni s ölni jog, S hogy becsülettel vagyunk banditák.*

Végeredmény számunkra, magyaroknak: Trianon... A győztesek elcsatolják tőlünk hazánk kétharmadát, s magyar népünk egyharmadát. Ekkora igazságtalanságot elviselnünk nem lehet; és 20 év után bekényszerít maga mellé az örült tizedes a másik világháborúba, mely már nem négy, hanem hat évig tart, s a meggyilkoltak, az özvegyen s árván maradtak száma messze meghaladja a korábbi, a „kisháború” áldozataiét. A befejezés érdekében még ledobjuk az atombombát is.

Végeredmény – ismét számunkra, magyaroknak: bár egyetlen Hitlertől megszállt ország területén sem maradt életben annyi zsidó, mint nálunk, mi vagyunk a bűnös nemzet. Miként az első világháború után is, rajtunk rúgnak a legnagyobbat megszállóink.

Tíz év után, '56-ban fellázadunk. Világtapsot kaphatunk, de a megnyílt határon kivándorol a tíz napos forradalom után kétszázezer magyar fiatal, mely vércsapolás negyvenszeresen meghaladja a vörös-, a fehér-, a Rákosi-, a Kádár-terror áldozatainak együttes létszámát. Java részük elveszett nemzetünk számára – alighanem örökre.

'89 után, amikor a szovjet sereg kivonul hazánkból, végre – ezer évnél is hosszabb idő után – megszűnik, (a Bokor érdeméből is?) polgári kötelező feladatnak lenni az embergyilkolás. Csak az önként jelentkezők jól fizetett szakmája lesz az.

Helyette ránk szakad az, ami minden gyilkolásnál nagyobb veszedelem – a nemzeti öngyilkosság. 2001-ben a 8 éveseknek már egyharmada problematikus, és 2020-ra már a felénél is több lesz a számuk. Prognosztizálhatunk: a század végére hal meg az utolsó magyarul beszélő ember, miként meghalt a dalmát, s annyi finnugorul beszélt nép: a lív s a vót? Mert a magyar nők jelenlegi szaporodási rátája 1,2, s ez a biztos nemzethalált jelenti.

Testvéreim Jézus Krisztusban! Hazánkban az Isten megáldott valakiket mind a két kezével. Azért áldotta meg, mert ők még tudják az istenadta élet alaptörvényét: a kapott életet tovább kell adni. S a magyar ezt már elfelejtette? Nem. Sokkal rosszabbat tesz. Ezt a törvényt semmibe veszi, s ezért halálra való, nem kár érte – írta Ady Endre.

De én szembeszállok veled, és sírva kiáltom: Nem igaz. Kár érte, mert ha minket is elfűj az Isten törvényének ez a lábbal tiprása, akkor nem lesz Istennek soha több magyarja. S Neki is hiányozni fogunk, mert ő teremtett meg minket. Én nem adom fel. Én akarom, hogy ne hiányozzunk Neki. Vannak példáink. Visnyeszéplakon, az élő faluban, 2 fölött van a termékenységi ráta. A Bokor első két nemzedékében pedig 3,2 a nők termékenységi rátája. És ott él a negyedik nemzedékünkben hősnőm, a nyolc éves Bori, aki, amikor várják ötödik testvérük megszületését, azt mondja, hogy mindegy, hogy fiú lesz-e az vagy lány, mert nekik úgyis nyolc testvére van szükségük, s neki, Borinak is nyolc gyermeke lesz: négy lány és négy fiú. A lányai nevét már tudja is, és el is sorolja őket.

Testvéreim, Ti feladjátok? Arany azt mondta Széchenyiről, hogy mikor ez magát nem tudta szeretni, ő meg szeretete pusztulófaját. Vigyázzunk és virrasszunk nagybeteg

nemzetünk ágyánál! S hajoljon össze itt is és ott is négyöt magyar, hogy megtanácskozzuk, hogy mit kell tennünk, hogy bele ne pusztuljunk e halálos kórba! Isten segíteni fog, ha virrasztunk. Én is Veletek akarok virrasztani, hogy megmentjük a haláltól nagybeteg nemzetünket. Amen

KIRÁLY IGNÁCZ

MAGYAR VAGYOK...

1967-ben szétszereltem gondosan őrzött és gyakorlásra használt 48-as kispuskámat, titokban levittem a Dunára, és beleszórtam egy iszapos mellékág vizébe. Előzménye mindennek az, hogy találkoztam az erőszakmentesség békeességteremtésre hivatott magatartásával és tanításával. Fegyvertartásom előzménye: édesapám 46 évesen meghalt, mert kuláklistára téve kényszermunkára ítélték a kommunisták, és néhány évvel kiszabadulása után, az ott szerzett sérüléseibe behalt. Megölték. Szabadszékely (apai) és sváb kisnemesi (anyai) gyökereim arra indítottak, hogy a bosszú tervét őrizzem és munkáljam. A gyilkosokat moszkovita bérenceknek, az áldozatokat, köztük családjukat, magyar identitású áldozatnak éltem meg. A hazám, népem, családom ellenségeinek erőszakára az erőszakos válasz volt számomra a természetes. Találkoztam az evangéliumok Jézusával és a reá figyelni akarók körével. Ők az életem.

Ugyanakkor beleszülettem egy népbe, kultúrába, ők az életem tere. Magyar vagyok. Testvérbarátaim között ki nem mondottan is, de jelen van egy erős tartózkodás a népi-nemzeti hovatarozást illetően. Érthető. Annyi erőszakot, annyi kiváltságkereső istentelen történelmi eseményt ismerünk, hogy szinte természetes, hogy „bűnre vezető alkalom” a hazaszeretettel való foglalkozás. Ez ügyben való rendezetlenségem csökkentésére le kell írnom jézusi tájékozódású gondolataimat. Kell, mert az emberiség magyarul beszélő kultúrájához tartozom.

1./ Fogalmak tisztázása

a./ Nacionalizmus a nemzeti elkülönülést, más nemzetekkel szemben állást hirdető politikai és ideológiai irányzat. Negatív, jézusidegen fogalom. Az egységes nemzet-államok kialakulásában és a fejlődő országok függetlenségi törekvéseiben hatalmas erőt jelentő polgári irányzat. (M. Ért. Szótár, Politikai lexikon, Új Magyar Lexikon). Osztályok feletti össznemzeti érdekeket hangsúlyozó ideológia. Röviden: akkor vagyok nacionalista, ha nemzetem, hazám érdekeit erőszakosan más nemzetek kárára akarom érvényesíteni.

b./ Hazaszeretet az embernek saját népe, szülőföldje iránti, jót akaró odaadottsága. Pozitív fogalom. Jézustól sem idegen fogalom (vö.: Gromon A.: Ki dobja az első követ, 252. o.-tól...). Életjelenségeink koncentrikus körei emberi kapcsolatainkban valósulnak meg. Isten és én, Isten-én-családom, Isten-én-családom-közösségeim, Isten-én-családom-közösségeim-nemzetem. A további kört az emberiség jelenti. Az egészséges ember az, akinek jók a kapcsolatai. Nemzetével is. Magyar felebarátaival is. Hazafi az, aki nemzete, népe javát más népek, nemzetek javát is szolgálva akarja és munkálja, konfliktus esetén pedig a dialógus, a tolerancia és a felebaráti szeretet alapján keresi a megoldást.

c./ „Magyarkodás” Nyelvileg nehezen értelmezhető, leminősítő fogalom, szitokszó. Egy népcsoportra nagyon jellemző tulajdonság általánosítása: mifelénk pl. „cigánykodás” = sunyi kunyerálás. Más népekre használhatatlan: németeskedés, olaszoskodás... Akik mégis használják, ezzel szeretnék kifejezni elhatárolódásukat a népben-nemzetben is gondolkodástól – feltehetőleg az ezekhez tapadt erőszakos, szeretetlen magatartások miatt. Használata kirekesztő azokra nézve is, akik a hazaszeretet pozitív tartalmát igyekeznek vallani és megélni.

d./ „Magyarságtudat” A magukat magyarnak vallók összetartozásának tudatos vállalása és munkálása. Ködmentesen fogalmazzunk: „A magyar lélekben is volt és van halált hozó bűn... pártosság, gőg, szenvedélyesség, szalmaláng, tunyaság, közöny, önzés... melyek eléggé hátrálókték a népek versenyében” (Széchenyi István). A mindenkori bűnbánattartásra és a nagyon ajánlott szerénységre biztat ez a felsorolás. Vannak értékeink, erényeink: „Rugalmasság, befogadó készség, fogékonyság, progresszivitás és egyetemességre törekvés... igazságosság és jóakara” (uő.). A magyarságtudat egyik pozitív gyümölcse a bűnbánat, ami nem szégyene egy nemzetnek, hanem dicsősége, erénye. Másik gyümölcse, hogy tudatosan munkálja az egyetemes emberi értékeket, és ezzel hozzájárul sajátos színeivel a Teremtő nagy kertje sokféleségének harmóniájához.

e./ Magyar nyelv és kultúra. „Szinte használhatatlanra zsolozsmáztuk „magyar” szavunkat” (Eszterházy Péter). Belénk ivódott egy kesernyészájíz. A kommunista diktatúrában internacionalistán illett gondolkodni, mintha nem az lenne a valóság, hogy a „nemzetközihez a nemzetin keresztül vezet az út” (Sütő András). Ceausescu román diktátor szerint: „A székelykapu nacionalista tüntetés!”.

Nézőpont kérdése. A székelyek szerint ez kultúrájuk megjelenítése. A kiváltságokra és hatalomra törő rétegeknek mindig fontos volt, hogy mi társadalmi és nemzeti közöny csigaházaiban éljünk. Ugyanis így alattomosan elvétetik tőlünk egy nagy energiaforrás, az összetartozás, a „mi-tudat” ereje. Nyelvünk a szláv tengerben is élni tud, még akkor is, ha élet-halál harcot kell vívnia a kiváltságos nyelvekkel (latin, német, francia, orosz, angol...). Az a modern ember, aki idegen szavakkal dadogja mondanivalóját, aki technokultúrák rövidítésekkel és torzításokkal „csetel”. Nyelvünkben élünk és éltetünk (vagy haldoklunk és halunk). A Názáreti is tájszólásos arám anyanyelvével építette személyes kapcsolatait, pedig körülöngta a latin, a görög. Amely nép és ember az anyanyelvének sírásója, az kultúráját is temeti. Aki igazán hatékony akar lenni apostoli küldetésében, vagyis a személyes kapcsolatokra épülő evangelizálásban, az igyekszik ismerni, őrizni és fejleszteni a nyelvét. Egyike vagyunk azon nemzeteknek, amelyek mások (nyelvek és kultúrák) elfogadásában, befogadásában, szerves beépülésében sokat tettek le az emberiség asztalára.

2./ A Bokor-közösség és a magyarság

Nem a hatalmi politikában való részvételről van szó! Ahová születünk, ahol élünk, ott kell hatékonyabban jelen lennünk jézusi tartalmainkkal. Erről van szó! Bulányi atya azzal zárta a 90-es kiegészítés utáni nyugati körútjait, hogy az emigráns magyarok adakoztak, de egy sem került testvérbaráti közösségbe velünk. Vagyis szerinte nem sok értelme volt az utazgatásoknak. Azt gondoltuk, hogy ha teológiánk betör nyugatra, akkor Jézus tartalmai ezzel átkovásszítják a világegyházat. Ne ringassuk magunkat illúziókban! Ha anyanyelvi területünkön nem tudunk személyes kapcsolatokat építeni, akkor csak kompenzációra jó a másfelé tekintetésünk. „Ott és azt kell megnyernünk, ahol és akit érünk” (Bulányi Gyb.).

a./Jézus példája számunkra kiindulási alap. Isten Országá meghirdetése és munkálása szent kísérlet. Az ószövetségi szövegekben „az evilági ország és Isten Országá egysége, közössége akart lenni” (Bulányi: KIO 872. o.). Ez az egybefonódás az emberiség, az egyház tragédiája lett, amikor az erőszak országa házasságra lépett a szeretet Országával. Ebben a házasságban az erőszak vallási ideológiai támogatást kapva megszülte a keresztény katonákat, a „fából vaskarikát”. Jézus nem tekintette hazáját a maga Országá ellenlábásának. Nem harcolt és nem idegenkedett az evilági ország ellen. Ami a szeretet törvényével harmóniában volt, abban együtt működött. Ami nem volt harmóniában, azt éles kritikával illette, és figyelmeztette övéit: Közöttetek ne így legyen! (Máté 20,26). Övéit nem küldte semmiféle kivonulós védett helyre, ezzel kivéve őket a világból, hanem a gonosztól való megőrzésre tette a hangsúlyt. Úgy látta a világot, hogy itt azok élnek együtt, akik már az ő tanítványai, és azok, akik reménye szerint majd tanítványai lesznek (testvérbarát és felebarát). Nem lehet két úrnak szolgálni. A másik úrnak (Mammonnak, Pénz úrnak) szolgálókat át kell csalogatni Jézus Istenéhez. „Istennek fáj, ha az emberek elvesznek,

elkőborolnak...” (Gromon: Ki dobja, 125. o.). Nekünk is fáj, ha nem tudunk jól menteni, megnyerni. Ha fáj, akkor keresni fogjuk a lehetőséget, hogy a változásra nyitott „vámosokkal és bűnösökkel” asztaltársaságba kerüljünk (Máté 9,10). A kovásznak „ne legyen rossz szájíze”, ha tésztába keveredik, ezért van (Máté 13,31). Okosan figyelni hasznos, mert enélkül moslék alapanyagként megessznek a disznók. Észnél kell lenni, akkor is, ha Jézus a vevés világában önátadól viselkedésével halált kockáztató vállalkozást indított el.

b./ A szemléletváltás javunkra válik. Mindenekelőtt nem az tart meg tisztán, ha ki- és elkerüljük magyarságunk kérdéseit, hanem ha megbeszéljük azokat. Ha belelapozunk a rólunk kritikusan nyilatkozó véleményeibe, kísértetiesen emlékeztetnek a Bokorról alkotott kútmérgezésekre. „Lázadók” (Hruscsov) azok, akiknek van jobb, értékesebb elképzelésük, mint a meglévő kínálat. „Összeférhetetlen uszítók” (Masarik, Benes, Hodzsa...) azok, akik bátran felveszik a küzdelmet a ködösítő, elkenő hatalmakkal szemben, akár civil, akár vallási hatalmokról is van szó. „Nagyszájúak, de teszik, amit jónak látnak” (Ciano). „Kórosan hűségesek” (Clemenceau, Lloyd George), akik nem cserélgetik divat és politikai áramlatok szerint meggyőződésüket. „Dacos” szkíta maradék (Bonfini), aki sem királyi, sem főpapi fenyegetésre nem hajlik meg („Maguk annyira hangsúlyozzák a szeretetet, hogy az már eretnokség” – mondta nekünk Lékai bíboros). Ezekben magunkra is ismerhetünk. Abban nem, és ettől el is határolódunk, hogy „rablók, kalandorok, erőszakosak, hadakozók, uralkodni akarók, elnyomók, vérszomjas szájalók...” lennénk. A bűnök megtérésre felszólító megnyilvánulások. Ehhez azonban kellene olyanok, akik segítenek világosan különböztetni az erények és a bűnök között. Az önti ki a gyermeket a fürdővízzel, aki a bűnök miatt nemzeti hovatarozásától is elhatárolódik.

c./ Sokféleségünk áldás. Áldás lehet. „Sváb, zsidó, francia keverék vagyok” – írja Majtényi Erik. Nagyanyja („grószmutti”) kidobatta Petőfit, ő pedig titokban Petőfin ért magyarrá. Kányádi magyarul írni és olvasni a Bibliából tanult Batros Mózes bácsi segítségével, mert szent az anyanyelv, mint a Biblia nyelve. Szent, ha arra használjuk, amire adatott: jó embereket szerezni általa Jézus Istenének. Valakik azt állítják, hogy a magyar és a lengyel („két jóbarát”) tud a legcifrábban káromkodni. Lehet, hogy áldást mondani is mi tudunk leginkább... „Sokféle világszemléletű, felekezetű, politikai pártállású (párt-szimpátiájú) nők és férfiak, idősek és fiatalok, magyar és nem magyar állampolgárok sokasága vagyunk, akiket összeköt a közös nyelv, a közös történelem, a közös kulturális tudat” – vallja Grendel Lajos Szlovákiában élő magyar egyetemi tanár. Van közös nevezőnk: nyelv, kultúra, mi-tudat. Magyar az, aki vállalja (Illyés). Ez kevés. Magyar az, aki ismeri, szereti és munkálja közös nevezőnket. Jézus szerinti magyar az, aki Árpád házának elveszett juhaihoz is küldve érzi magát, és nem húzódozik ennek vállalástól és a munkától. Kányádi szerint „Isten választott népe vagyunk”. Nem istentelen bűnökre választott nép,

amely kiváltságokat kényszerít ki másoktól, gazdagságot harácsol, ekevasakból is kardot csinál. A választottság Jézus Istenének szeretettörvényére szól. Annak megélésére és terjesztésére. Mi mindenütt otthonosan lehetünk a világban, de igazán otthon csak itt vagyunk.

d./ Együvé tartozásunk jelképei a Himnusz, a címer, a zászló. Aki egy nemzetközi programon (meccsen) kifütyüli a másik nép himnuszát, megtapossa és elégeti zászlaját, az biztosan nem mi vagyunk. Ha felállok Himnuszunk hallatán, ugye nem néztek rám sanda szemmel? Mikor letérdelek a misén az „átváltoztatáskor”, még sosem mosolygott le senki, aki ott volt. Aki ott van, az valamilyen mértékben együvé tartozik. Tudomásul venni, elviselni és elfogadni való bőven akad az életben. Amikor a hatvanas években egy másik galeri vezére állon vágott, nehezen tudtam nem torkának ugrani (szabályos ökölvívómeccsen vettem elégtételt). Akkor már majdnem sikerült erőszakmentesnek lennem. Az ember fejlődési folyamatában értelmezhető lény. Minden beskatulyázás és általánosítás elodázza a barátkozást. Ha Jézus ezt csinálta volna, akkor nem ment volna el gazdagok lakomájára (Simon farizeus), nem fogadott volna el gazdag hölgyektől anyagi támogatást (Kúza felesége, Zsuzsanna), nem foglalkozott volna, akár éjnek idején is, vezető pozíciójú emberekkel (Nikodémus). Igaz, a megszállókkal nem is pezsgőzött a megszállás évfordulóján (mint Romániában egyik politikusunk), változni nem akarókra nem is volt ideje, energiája (Heródes). Őt nem a prostitúció, hanem a prostituált érdekelte. Együvé tartozásunk ereje a személyes kapcsolataink mélységén fordul. Befejezem. Vagy inkább abbahagyom. Jó lenne oldani annak veszélyét, hogy ebben a témában vagy egymás torkának ugrunk, vagy lapítunk. Örülök, hogy annak idején nem lőttem le senkit. Ez azon fordult, hogy magyar önzanságomat sikerült „megkeresztelni”. Megláttam, hogy a gyilkosok is emberek, megtévesztett, eltorzított emberek, magyarok. Felnőttként jó barátságba kerültem megropant kommunistával, szocialista reformerrel is... édesapám gyilkosainak ideológiai és hatalmi leszármazottáival. Valaki a Bokorban mondta nekem: a szegények a baloldalon vannak. Szerintem szegények minden oldalon vannak. Nem oldalakhoz kell tartoznunk, hanem Jézusunk Istenéhez és egymáshoz. Örülök, hogy magyarnak születtem, és a Bokorban testvérbaráti kapcsolatban élhetek. Reményem, hogy közösen éltetni is igyekszünk a Jóisten magyarul beszélő leányait és fiait ...

KASZAP ISTVÁN

KIRÁLY NÁCZINAK...

Kedves Náci Testvérem!

Köszönöm, hogy átgondoltad magyarságodat és mindazt le is írtad és közkinccsé tetted. Írásod alapos, alapfogalmakat tisztázó, ezekre a hozzászóló is építhet. Alapvetően én is hasonlóan gondolkodom erről a kérdésről.

Bizonyára nem véletlen, hogy Atyánk a világ teremtésekor a sokszínűséget az ember teremtésével is folytatta. Tetszett Neki a külső megjelenésében, belső tulajdonságaiban, nyelvében is a sokszínűség. Ebben a sokszínűségben egy helyet biztosított nekünk magyaroknak is. Talán nem több és nem kevesebb talentum osztással, mint amennyi a többi nemzet gyermekeinek jutott. Egy-egy másságot azonban mi is kaphattunk. Számomra ez a tény feladatot is jelent az elsődleges kötelességünk mellett. Természetesen mindenek előtti és feletti feladat: Jézus követőnek és a tanítás tovább adóinak kell lennünk.

Ismerni kell nemzetiségi gyökereinket is, hagyományainkat, szokásainkat. Az eleink által elkövetett hibákat nem szabad takargatnunk, bizonyos esetben még bocsánatot is kell ezekért kérnünk. A múlt hibáit el kell kerülnünk, mellőznünk kell az életünkben. Az egymást és másokat építő tulajdonságainkat ismernünk, gyakorolnunk kell és át kell adnunk másoknak. (Sok évvel ezelőtt amikor ösztöndíjas-ként tanulhattam az egyik amerikai egyetemen szívesen vállaltam egy kis előadást a magyar nyelv jellegzetességeiről összehasonlítva az angol és a szláv nyelvekkel. Persze csak műkedvelői és nem tudományos szinten.) Az Evangélium továbbadásával sokszor nyelvünk művelése, hagyományaink tovább adása egybeeshet, hiszen eredményesek leginkább anyanyelvünkön lehetünk. Határon túli magyarok anyaországon belüliekkel ilyen szempontból is azonos szinten vannak. Feladataink teljesítését a határok nem korlátozhatják. A harmadik világ támogatása mellett róluk sem szabad elfeledkeznünk. Nemzeti tudatunk túltengése nagyon visszatetsző lehet, különösen akkor ha nem látjuk meg más nemzet gyermekeiben az értékeket. Ilyenkor a saját értékeink ismerete sem sokat érő! Örülök, hogy a családjukban vannak népzeneészek, néptáncosok akik számára természetes más népek hagyományai iránti érdeklődés is. Minden évben jól eső érzéssel nyugtázom, hogy a gyerekeink által üzemeltetett Óbudai Kobuci Kert műsorán a magyar táncház mellett mindig műsoron vannak zsidó, cigány, szerb, horvát, ... élő zenei műsorok és programok is. Minden felsorolt és több fel nem sorolt nemzetiségek között vannak igazán jó barátaim. Csak ezzel együtt tudom tiszta szívvel megvallani kereszténységem mellett a magyarságomat is.

Barátsággal: Kaszap István

BÓTA TIBOR

GONDOLATFOSZLÁNYOK MAGYARSÁGUNKRÓL

*Szeretnék a jó szándékú, nyitott, közeledni akaró
elképzelésekkel foglalkozni,
és nem a szélsőséges hazájával valóban mit sem
törődő,
vagy a magyarkodást önös céljaira felhasználó el-
képzelésekkel.*

Nemzetünkhöz való vonzódásunkról általában

Szeretném pontosítással (félreérthetőség tisztázással) kezdeni. Náczi azt írja, hogy közöttünk (is) egy erős tartózkodás van „a népi-nemzeti hovatarozást illetően”. Valóban van tartózkodás ebben a témában, de milyen téren? Úgy gondolom, hogy a tartózkodás nem a „hovatarozást illetően” [azaz nem a hovatarozás eldöntése terén] van jelen, hanem a **hovatarozás értékének, kifejezésének megítélése terén** jelentkezik. (Sajnos egy kölcsönös félelem is kialakult, hisz a haza- és nemzetáruló minősítések-nél időnként sokkal durvább minősítő jelzők is elhangzanak társadalmunkban az eltérő vélemények képviselői között.)

Hazámhoz/nemzetemhez való vonzódásom jobbítása érdekében megpróbáltam összegyűjteni vonzódásaink tévedés-forrásait, ill. hamisságait.

Egyre tisztábbá és valóságosabbá válhat nemzetem felé irányuló vonzódásom:

- ha nem valaki(k) ellen fogalmazom meg azt,
- ha nem korábbi engem, vagy őseimet ért sérelmeim határozzák meg vonzódásom tartalmát,
- ha nem egy szelektív módon kiemelt értékhez ragaszkodom, hanem vonzódásom tartalmazza nemzetem érdemeinek és hibáinak együttes elfogadását, feldolgozását is,
- ha nem őseink közül kiválasztott személy(ek)hez kötődik vonzódásom,
- ha nem félek megvallani, sőt büszkén vallom meg vonzódásomat, és ezzel egyidejűleg
- ha nem vonom kétségbe mások vonzódását, pusztán azért mert ők másképp élik meg, és nyilvánítják ki vonzódásukat,
- ha nem zárok ki senkit sem összetartozásunk világából azok közül, akik magyarnak vallják magukat, azaz nem sajátítom ki a „magyar” jelzőt, vagy közös értékeink egyikét sem,
- és végül a legfontosabb, ha nem ütközik semmilyen tekintetben (sem tartalmilag sem a kinyilvánítás formájában /erőszak-mentességgel/ Jézus Istenének szertettörvényével. Ez minden kapcsolatomban (Istennel, önmagammal, embertársaimmal, az élő és élettelen(nek vélt) világgal való kapcsolatomban) alapja.

Hazánkat mi emberek képviseljük. Elsősorban egyéni értékeinkkel, de az együtt kialakított közös értékekkel (morális, strukturális és kulturális) is. Mindezt hihetetlen sokféleségünkkel együtt. Még egy családban sem állhatok mindenkihez egyformán közel. Ezért érzem jónak és helytállóknak a megkülönböztetést Náczi dolgozatában a hazafi/hazaszeretet, ill. honfitársi szeretet között.

Analóg módon az Isten Országában is helyet kap a testvéri szeretet mellett, a felebaráti szeretet. Sőt még Isten világában is valami hasonló fedezhető fel. Gromon A. „Jézus valláskritikája” (ÉV 2012, jún.-aug.) c. írásában így ír erről: „Jézus szerint Isten elsősorban a szegények és a „kicsik”, azaz a társadalmi ranglétra alján elhelyezkedők Istene.” (Lk 6,20-21). A nem személyválogató Isten a sze-

gények pártján áll, miközben senkit ki nem zár a szeretetéből, bennük mégis jobban „kedve telik”, hozzájuk „közelebb áll” (emberi fogalmakkal megközelítve).

A honfitárs, ill. hazafi/hazaszeretet fogalmak definíciójához egy kiegészítés-kísérletet:

Honfitárs az, akinek nemzet-társaival jók a kapcsolatai (az együttélés lehetőségeit segítő), és valamiféle érték-féltés is motiválja. Nácival egyetértek abban, hogy a **hazafi** ennél jóval több. Nála a jó kapcsolat magába foglalja az együttélés lehetőségeinek segítésén túl, a kapcsolatainak felebaráti szereteten alapuló ápolását is, és nemcsak értékféltés motiválja, hanem az érték-szolgálat is (tenni is akar érte). Ez utóbbinál értelmezhető igazán a valódi hazaszeretet.

Jézus és a hazaszeretet

Nagyon nehéz helyzetben volt Jézus. Nemzete a Rómaiak megszállása alatt volt. Az ószövetségen nevelkedett korabeli zsidóság számára becsületbeli ügy volt, hogy a rómaiakkal ne érintkezzen és gyűlölje őket. Az ellenségszeretetet meghirdető Jézus ezt nem tehette meg. Az ellenségszeretet és hazaszeretet két érzése között feszült élete. Az ellenségszeretet okán szóba állt a Rómaiakkal. Az ember értékére figyelve a Tizenkettő közé pedig meghívott egy vámost (Mátét), aki a gyűlölt megszálló hatalom alkalmazottja volt (Mt 9,9). Az adópénz kapcsán is kitérő választ adott Jézus. Mindezek alapján joggal feltételezhetjük, hogy honfitársai közül sokan hazaárulóként tekinthettek rá. A zelóták biztosan. Ezzel egyidőben súlyos gondokat vállalt fel népe jövőbeli sorsa miatt.

Gromon A. korábban is említett írásában, részletesen körüljárja, és nagyon alaposan elemzi Jézus hazaszeretetét. Ezek közül két esetet szeretnék kiemelni.

- „Jeruzsálemi bevonulása kapcsán ezt írja Lukács: „Amikor megközelítette, és meglátta a várost, megsiratta, és így szólt: „Bár felismerted volna... a békeség feltételeit” (Lk 19, 42)! – Sírása és szomorú felsóhajtása megmutatja, hogy amilyen távol állt Jézustól az erőszakos (zelóta) nacionalizmus, olyan közel állt hozzá a más népeknek ártani nem akaró, igazi hazaszeretet.”
- Itt valóban egy nemzetéért súlyosan gondban lévő ember könnyeiről van szó!
- Jézust utolsó útján, a kereszthordozásakor „Nagy népsokaság követte, meg asszonyok, akik gyászolták és siratták őt. Jézus hátrafordult, és ezt mondta nekik: „Jeruzsálem leányai, ne miattam sírjatok! Sírjatok inkább magatok miatt és gyermekeitek miatt!” (Lk 23,27-28). Jézus nem kér az asszonyok részvét-nyilvánításából.”
- Miért? András indokolását tartalmilag idézem: „Jézus most nem övéihez, az Őt követő nőkhöz szól, ... hanem a tömegben jelenlévő, és egyben a Rómaiak elleni demonstrációban résztvevő nők felé intézi szavait.” Azaz a zelótizmust (akarva/akaratlanul) támogató, így a Jézusi erőszakmentesség ellen dolgozó nő-

ket, és a hasonlóan /tévesen/ gondolkodókat (honfitársait) figyelmezteti/sajnálja. Lehet, hogy ez inkább a honfitársi szeretetre példa?

Magyarságunk egyéb összetevői

Magyarkodás: A fogalom leminősítő jellegének oka a kirekesztő jellegén túl, a téves hit. Ez a hit a magyarság önmagában való értékében hisz, vagy egy, a magyarságra jellemző tulajdonságot (szelektív módon) általánosítva egyedülnek vél. Hasonló jelenség a zsidóság életében is felfedezhető: (kellő magyartalansággal) ez a „Választott nép”-kedés, a választott néphez való tartozás büszkesége, azzal való büszkélkedés. Az effajta magatartást Jézus maga is keményen ostorozza: „Terepjétek csak a más felismerésre téréshez méltó gyümölcsöket, s ne kezdjétek el magatokban így beszélni: Nekünk Ábrahám az atyánk, mert mondom nektek, Isten ezekből a kövekből is támaszthat Ábrahámnak gyermekeket.” (Lk 3,8)

A magyar kultúra ápolása. Számomra a magyarságunk ápolásának ez a legfontosabb eszköze! A közös kultúra ápolása képes a „mi”-tudatot leginkább erősíteni. Ez valóban a hazafiságot erősíti mindaddig, amíg más kultúrák kárára nincs (kisebbségi kultúrák kezelése). A magyar kultúra értékeinek felhasználása a jézusi értékek személyes továbbadásában nagy segítség lehet. Ha valaki képes művészi szinten is kifejezni, elmondani Jézus üzenetét, nagyobb eséllyel juttatja el hallgatóját a létezés egy mélyebb szintjére, és ott a lényegi megértéshez. Nem beszélve arról, ha valaki egyszerre képes magyarul és népe nyelvén is (népdal, népzene, népi tánc) kifejezni értékeit, az adja át leginkább a sajátját, a valóban magyar közkinccset.

Magyarságunk árnyoldala

Náci így fogalmaz: „A bűnök megtérésre felszólító megnyilvánulások”, azaz lehetőségek. Hogy a lehetőségből valóság legyen, ahhoz egyrészt törekednünk kell arra, hogy világosan meg tudjuk különböztetni az erényt és a bűnt (amennyire persze ez lehetséges, ld.: Tádé „Az erények dialektikája”). Másrészt be kell, hogy lássuk nemzetünk tévedéseit/bűneit, és sajátunkként el kell, hogy fogadjuk azokat, bűnbakkeresési szándék nélkül, de az események tisztázási szándékával együtt. Azaz helyére kell tennünk nemzetünk tévedéseit/bűneit azokat saját életünkben.

Magyar jelképeink (Himnusz, címer, zászló), mint ismertető jelek természetes, és nem hivalkodó használata valóban segítheti az együvé-tartozás érzését. „Együvé-tartozásunk *ereje* a személyes kapcsolataink mélységén fordul”- írja Náci, én kiegészítem azzal, hogy az emberi összetartozás *alapja* Jézus szerint - akinek még a kereszten is gondja volt anyjára (Jn 19,27) - nem a családi, vérségi (nemzeti) kötelék, hanem az Istenhez tartozás (Mt 10,37).

A kérdés az, hogy képes-e az együvé-tartozás érzésünk befogadni nemcsak a hazafiakat, de a honfitársakat is, és minden olyan embert, aki magát magyarnak vallja? Képes

akkor, ha követi Jézus tanítását: „Arról ismeri meg mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretet lesz bennetek egymás iránt.” (Jn 13,25). Ez kell, hogy legyen összetartozásunk legfőbb ismertető jele, azaz „jel-képe”.
(2016. január 31.)

FARKAS ISTVÁN

MAGYAR VAGYOK (ELGONDOLKOZVA KIRÁLY IGNÁCZ GONDOLAT-ÉBRESZTŐ ÍRÁSÁN)

Igen, a rendezetlenség ebben a fogalomkörben is hatalmas. Ha eltekintek – ahogy nem tudok – a kimondásakor mellkasomat eltöltő büszkeségtől, akkor jönnek a tények, amik meghatározzák mit is jelent általában és számomra ez a fogalom. Mit jelent, vagyis miről, mi mindenről beszél. Igen. A tények, amiket ha úgy nézek „bűnre vezető” alkalmak – ahogy írod, ha pedig úgy, dicsőségre vezetők lehetnek és lehetnek. Kin múlt, múlik ez – kérdezhetnénk? Ki az, aki azt mondja: vagyok - magyar, német, zsidó, arab, japán, kínai, stb.

Egyik nyári lelkigyakorlaton, ahol külföldiek is voltak, a vezető egy reggeli, csendes másfél órás elmélkedést követő zürzavarban, amikor mindenki nekiindult sürgősen elvégezni a számára legfontosabb teendőket – vagy ötvenen voltunk és önellátók -, megállt és miközben sorra rohantak el mellettünk a többiek, a mellette állóknak azt mondta: magyarul vagy németül, vagy franciául türelmetlenné lenni, az teljesen mindegy. Valami másodlagossá vált, ami elsődleges volt.

„Az egészséges ember az, akinek jók a kapcsolatai” - írod, majd hozzáteszed: „Nemzetével is. Magyar felebarátaival is.” Kiegészítettem az általad korábban írottakkal és másokkal: istenével is, minden nemű, vallású és nemzetiségű embertársával is, „mindennel, ami lélegzik” és önmagával is, ha ezen önmaga belső hierarchiáját értjük. Miért egészítettem ki? Több oknál fogva. Ma már közhely a „minden mindennel összefügg”, az „ahogy fenn, úgy lenn”. Ha ez csak közhely, amit néha elsütünk, akkor semmi. Ha élő tapasztalat, akkor egy egészen más világ. Sokat írtam az élő, lélegző világgal való személyes kapcsolataimról, tapasztalataimról. Írtam az élő, emberi kapcsolataimról. Mostanában leginkább a lehetséges élő kapcsolatról önmagammal. Néha dadogok valamit arról, amit istenemmel való kapcsolatnak élek meg. Tapasztalataim önmagamról és a többi komponensről az, hogy legtöbbször nincs szándékos, tudatos kapcsolat. Ami kapcsolat van, az szükségszerű, az alkalmazkodást, túlélést segítő, mechanikus – legjobb esetben más, jó szándékúak által gerjesztett. Legtöbbször – amíg fiatal - kiválóan működik, jó a kapcsolat. Nemrég volt „szerencsém” egy egészségügyi beavatkozás alanya lenni. A kórteremben a főorvos kedves határozottsággal utasította egyik társamat, hogy igazítsa meg a katéter csövét, mert dugulást okoz, majd hozzátette: tudja, mi itt mással sem foglalkozunk, mint

dugulás-elhárítással. Nem tette hozzá, hogy az egész kórház, minden osztályán sem foglalkoznak mással, mint dugulás-elhárítással. A folyadék-kiválasztás, a vérellátás, a belső elválasztás, az emésztőrendszer, az információátvitel, az energiaellátás dugulásainak elhárításával, vagyis a jó kapcsolattal. És a kórházon kívül mi a helyzet? „Egészséges ember az, akinek jók a kapcsolatai” - írod. Igen. A fiziológiai, a környezeti, az emberi kapcsolatai; az étellel magával való kapcsolata – bármi legyen is az: a lélegzétvételtől, az „ahá” élményen át, egy tragédia átéléséig. A valósággal – önmaga pillanatnyi állapotával – való kapcsolata. És – talán a legfontosabb – a vagyok, a lény létezés mély tapasztalatával való kapcsolata. Azért a legfontosabb, mert ennek megléte feltételezi az összes többi komponens összhangját, az egész-séget. Értetni, érezni és érzékelni ki vagyok, hol vagyok és mit szolgállok.

Igen. Mindezt persze nem én találtam ki. Mindezt a sok tény – ennek összehasonlíthatatlanul nagyobb részét – a saját tapasztalat előtt magyarul olvastam, vagy magyarra fordítottam, vagy magyarul hallottam. A „lélegzőkkel” történt kapcsolataimat nagyrészt hazám területén éltem meg. És szintén, többnyire magyarok közt tapasztaltam meg azt az egységélményt, amihez már nem kellett sem nyelv, sem szó, sem gondolat, sem magyarságtudat: egy csoporttalálkozó váratlan, szokatlan együtt-léggőre; egy beszélgetés közben beálló mély csend; egy együtt végzett fizikai vagy szellemi munka belső összhangjának szótlán megtapasztalása; egy közös étkezés csendje; egy együttzenélés, együtt-éneklés, együtt-mozgás belső harmóniája. A kapcsolat magyarsága...

Igen. Tudom, Te nem erről írtál és nem is ezért, mert mindezt tudod. Mégis le kellett írnom ezeket, mert emberi kapcsolataim során pontosan megélem azokat az okokat is, amiért talán kénytelen voltál ezt a tisztázást magadban elvégezni. Szerencsém van olyan csoportokban is rendszeresen megfordulni, ahol a magyarság kérdése az első. Magyarságkutató, ősmagyar történetkutató, őshaza kutató, magyarok ősi vallásának kutatója, magyar népzene-kutató, vagyis ősmagyar hagyománykutató a szó legnemesebb értelmében. Látom, hallom, tapasztalom, hogy mindezek mennyire elkerülhetik azt a nyomot, amit a „magyarnak lenni” fogalom kifejez. Ennek legfőbb, ha nem egyetlen oka, hogy a hangsúly a magyaron van és nem a lenni-n. Nem szándékom Jézusra hivatkozni, hiszen jóformán mást sem teszünk, de ő, az evangéliumok tanúsága szerint sohasem mondta, hogy zsidó vagyok, sem azt, hogy arámi nyelvet beszélek. Azt mondta: Én vagyok. Meg azt, hogy amit mondok, nem én mondom, hanem Apukám. Meg azt, hogy nem halljátok, amit mondom, pedig a nyelveteken beszélek, de majd eljön... és ő majd mindent elmagyaráz. Emiatt a hangsúlyeltolódás miatt aztán még az ilyen magas ősmagyar körökben is gyakran félresiklik a téma: helyzetünknek, állapotunk romlásának mások az okai. Pedig a lenni, a vagyok, az „Én vagyok” alapján létrejöhetne az az igazi kapcsolat, amire vágyunk. Mi más lehetne közös két emberben?

Hogy vihet félre, hogyan téríthet el a lényeges kérdéstől a magyarság?

Igen. A nyelv egy hatalmas lehetőség: lehetőség a dicsőségre és a kárhozatra is, vagy, ahogy Te írod: a bűnre vagy a bűnbánatra, az irány elvételére és megtalálására. Ugyanakkor ez a kis szervünk a szánkban mindkettő eszköze lehet. Rajtunk fordul mi nyilvánul meg rajta keresztül belőlünk. Életünk pillanatnyi teljességéről szól a nyelv segítségével a száj. Arról a minőségről, ami mind a magyar szó, mind a vagyok szó mögött éppen ott van. Úgy vettem észre, az általánoshoz képest az egy más színvonal, amikor elkezd valaki – nem egy profi, hanem egy egyszerű ember – a magyar nyelvről, a magyarságáról beszélni. Nagyon rá kell érnie. Bizonyos mértékben szabadulnia kell a mindennapi darálójából és olyanokkal kellett találkoznia, akiket ez a téma – téma: ami adva van – szintén érdekel. Azonban, hogy ez a beszélgetés hová vezet? A színvonal csökkenhet vagy nőhet, vagy kezdetben nőhet, majd csökken. Esetleg még a közös érdeklődést is szétverheti. „A szív bőségéből szól a száj”. Magyarul megnyilvánulni...

És talán még egy. Ma nagy divat a szavak elemzése, eredeti jelentésének keresése. Igen. Ezek a szavak, mint pl. a jelenlét, a közösség, a megmagyaráz, anyanyelv értelme a sok felszínes használat miatt nagyon egysíkú lett. Belemenni ebbe a mélységükbe, az eredeti értelmükbe olyan lehetőség, ami talán nemcsak a latinnál vagy ógörögnél, hanem a magyarnál is egy új irányt, új szemléletet eredményezhet a régi mellé. Mások: anyánk, tanítóink, költőink gondolatai nemcsak arra valók, hogy megőrizzük őket, hanem hogy továbbgondoljuk. Talán ezt (is) hiányolta nálunk Gyurka bátyánk is. Idézni, ismételni, követni egy nagyobb nagy dolog, de minőségileg más a továbbgondolás, a továbbélés, továbbmélyítés a forrás felé. A magyar szavak eredeti értelme...

„Magyar önazonosságom megkeresztelése” kifejezésed pontosan fejezi ki azt, amit meg próbálok erősíteni. A hazafiság, a magyarságtudat, a magyar össznemzeti érdek, a magyar kulturális értékek ismerete és élése nélkül nincs mit megkeresztelni, nincs mit „odaadni”, „eladni”. Megnyerni, kihalászni csak az tud, akinek már nincs más a szívében, vagy semmi másra nem törekszik, mint Apuka szava, ami mindenkinek saját nyelvén szólna. Akik megélték azt mondják, hogy ennél nagyobb „energiaforrás” nincs, csak a kapcsolatnak vele ma sok feltétele hiányzik. Ugyanakkor nem léphetünk ki abból, amiben benne élünk, állunk: életünk, magyarságunk szintje. Állandó küzdelem ez: magyar vagyok? – ember vagyok? De éppen melyik és milyen szinten? Magyarság – emberség! Amikor egy új jelentkező jön a csoportba, először a célját kérdezzük, majd az érdeklődési területét, mert elkezdni beszélgetni, kapcsolatot teremteni csak ezek mentén lehet. Ha ez utóbbi a hazafiság, a hazaszeretet, a magyarság, akkor már csak a megfelelő beszélgetőpartnert kell megtalálni. Azt, „aki ott van” – mint írod. A többi, a magyarságban, majd az emberségben, az „én vagyok”-ban fejlődés, majd lassan hozzáadódik, ha jön és marad türelem,

figyelem és értelem. Talán ez az út, az igazság és az élet. Fejlődési szintek, fokozatok...

Köszönöm a gondolat-ébresztőt.

Barátsággal

F. Pista

FERENCZINÉ PIROSKA

A MAGYARSÁGTUDATUNK GONDOLAT FÜZÉRHEZ

Onnan kezdeném, először hogy 1979-ben mentünk öten Erdélybe, kettő ebből kispap volt.

Csiksomortánban, Vicében voltunk, számos szép területet bejártunk, három ottani papneveldei testvért kerestünk fel. Érdekes és megrettentő élményem volt, amikor közös beszélgetéskor – az ottaniaknak – elmondtam, hogy nem kellene az akkori körülményekkel foglalkoznunk (ottani elnyomás), hiszem a „mi országunk nem evilágból való”! A csiksomortáni pap-palánta úgy nézett rám, mint ha megöltem volna az édesanyját! Ők ezt akkor nem értették meg! Most is vannak erdélyi kapcsolataim, most sem értik meg a fentieket!

Nekem a következő kérdésem: egyik felem magyar, másik lengyel, másik zsidó, akkor én ki vagyok?

De szinte minden honfitársam belefutna abba, hogy 80 %-ban nem magyar! Nem kellene nekünk továbbiakban sem foglalkozni a nacionalizmussal, hanem inkább az isteni eszményekkel! Én hálát adok a Teremtőnek, hogy a Borkorban ez iránt nem voltak az öntudatban túltengések!

Fontosabbnak tartom azt, hogy a Föld 12-órájától 2 percre tartunk! Az ökológiai problémáink nagyon fontosak! (12 órakor vége a Földnek!)

Minden háború és viszály abból adódik még ma is, hogy észak és dél, szunnita és síita, kurd vagy kmer, baszk, stb. vallási viszályból áll. Minden viszály okozója a VAL-LÁS! Van egy olyan ábrándom, hogy a vallás, ha elhal, megszűnik a probléma! Mindenki egyenlő. elfogadjuk egymást, mindenki egyenlő eséllyel indul...stb.

(John Lennon)

Én teljesen elhiszem, ill. szeretném, ha így lenne! Ne nacionalisták legyünk, hanem Istennek elkötelezettek!

Mindenki véleményét tisztelve.

TRÁSY ÉVA

MAGYARSÁGOM...

Kedves Tibor és Mindenki!

Kezet szorítok veled ezért az írásért! Jól kiegészíti a Náci írását. Úgy gondolom, s talán ez F. A. -nak is válasz, hogy az élet minden vonatkozásában kell tudnom ki vagyok, és azt fel is kell vállalnom.

Tudom a nevemet. Én vagyok X. Y., és vállalom. Vállalom a családomat, és kiállok értük, ha szükséges. Van egy

tanult képesítem, egy foglalkozásom, és vállalom a felelősséget a munkámért. Van egy lakóhelyem. (társasház, falu, stb.) Részt veszek a karbantartás, a lakók érdekeinek képviselésében: közgyűlés. Van egy településem. Érdekel a sorsa, fejlődése, amennyiben rajtam áll, hallatom a hangom a meggyőződésem szerinti helyes tettek megvalósításáért.

Van egy országom, nekem Hazám, egy népem, amelyből származom. Megélhetést adott a szüleimnek, kenyeret a családnak, iskoláztatott, társadalmat biztosított számomra. Hálás vagyok, sajátomnak érzem és felelősséggel tartozom érte.

A Róka azt mondja a Kishercegnek: "felelős vagy azért amit megszelídítettél" Én felelős vagyok a hazámért is. Nagyon kis mérték esik rám, de azt a kicsit fel kell vállalnom. "Légy felelős értem" Felelős vagyok a közösségemért, a személyekért, az utánuk-menésért.

Teréz anya azt mondja: "nem az a fontos, hogy mit teszel, hanem, hogy mennyi benne a szeretet." És itt a hangsúly: mindezt keresztény voltomban teszem. Az az alap motívumom, hogy Isten irántam való szeretetét azzal viszonzom, hogy továbbítom az itt felsorolt tevékenységeimben. És mivel Ő számomra az Alfa és Ómega az Ő nevében és lehetőleg az Ő nevével teszem. Az ember jogosan örülhet, és büszke lehet a saját, és ősei teljesítményeire. Nem a hiúság vezérlésével, hanem az Isten segítségével elért eredményekre.

Így vagyok büszke Hazám, történelmünk eredményeire is. Szeretem a Himnuszunkat. A mi himnuszunk: imádság. (Jó, a kornak megfelelő szemlélettel). Sírta a meghatódottságtól, mikor először rájöttem, hogy nem az ellenség elpusztítását kéri, hanem védelmet a küzdelemben. Voltak és vannak is nemzetemnek bűnei. És nekünk egyenként nincs?

Szt. István óta Mária országának tudjuk magunkat. Ugyanígy a lengyelek is, és még ki tudja hány ország. És most veszekedjünk azon, hogy ki inkább? Nem elég nagy Mária palástja, hogy mind elférjünk alatta?

A nemzeti öntudat nem sovinizmus. Nem jelenti azt, hogy különbek vagyunk másoknál. De azt sem, hogy alább valóak. (mint ahogy most megpróbálják elhíttetni a világgal és velünk is)

Ki a magyar? Aki annak vallja magát. Petőfinek az apja szerb volt, az anyja tót, (állítólag még magyarul sem tudott) és ki vonja kétségbe Petrovics- Petőfi magyarságát?

A nyelvünk! Nem tehetünk róla: örököltük. Egyedül vagyunk. Egy európai nyelvcsaládhoz se tartozunk. De, mint kakukkfőökák elismerten kiválóak vagyunk. Csak ezt sem becsüljük igazán, nem vigyázunk rá, hagyjuk elsilányítani. Sajnos a technikai fejlődés is túllép ékes fogalmainkon. (A Toldihoz már szómagyarázatok kellenek az iskolában)

Sokat szeretnék még írni, de már ez is sok...

szeretettel: Éva (néni)

FARAGÓ FERENC

TANYAI SZILÁNKOK...

Nincsenek *helyi* igazságok, a magyaroké, a románoké, a tótoké, a szerbeké, a... Csak *egyetemes* isteni igazság létezik, amely egyaránt érvényes a magyarokra, a románokra, a tótokra, a szerbekre a,...

Ha magyarságodban az egyetemes emberit tudod megmutatni, nem vagy nacionalista.

A Magyarhon újra áldozat – áldozat a globális tőke oltárán.

Magyarság. Törekedhetünk ugyan *területi* autonómiára, de ez *szellemi* autonómia nélkül nem fog sikerülni.

A hazafi és *hazafi* között gyakran akkora különbség van, mint hazafi és *áruló* között.

Politikai helyzetkép. Miközben megtömte a *zsebét*, a *szíve* tele lett a haza iránti érzett aggodalommal.

A hazafiság és a háború nagyon közel került egymáshoz, pedig valójában óriási a távolság köztük.

Értelmező szótár. A *nacionalizmus* a *hazafiatlanság* egyik formája.

Rablóbból lesz a legjobb pandúr. Kommunistából lesz a legjobb *kapitalista*. Diktátorból lesz a legjobb *demokrata*. Hazaárulóbból lesz a legjobb *hazafi*.

Szeretem a hazámat, nekem Magyarország a legszebb, a legnagyobb, a legjobb – ha francia, vagy olasz, vagy német lennék, akkor is ugyanezt mondanám Franciaországról, Olaszországról, Németországról...

Trianon: hajléktalannak lenni saját hajlékunkban...

Eu-zászlót lenget a szél... - most ilyen szelek járnak.

Nem a tömegmozgalmak *harsány jelszavai* viszik előre a világot, hanem a *szerelmes suttogások*.

GYOMBOLAI MÁRTON:

PUSZTASZERI ÚJ TESTAMENTUM

„Új rovású ének öreg igris ajkon
 Új törvény szerzetik pusztaszeri halmon”
 Elporlott mögöttem immáron fél század,
 Megadatott látni csöppnyi unokákat,
 Isten tudja mit hoz, mennyi még az élet,
 Illő számbavenni már az örökséget:
 Kicsi unokáim, mit hagyhatok rátok?
 Robbanni készül, szennyezett világot
 Vagy egy meghasonlott, önpusztító népet,
 Nemzetet morzsoló, véres ezerévet.
 Babéros temetőt, kardot és keresztet,
 Ahol azért haltak, kit nem is ismertek.
 S ha a büszke-kardok az ellent nem látták,
 Hogy rozsdá ne egye, testvérszívbe vágják!
 Ezerév hősei - akárhogy is fájjon -
 Ölni s halni tudtak Duna-Tisza tájon.
 Tudtak másért halni, csodákban remélni,
 Egy új ezerévre: tanuljunk meg élni!
 Mert kétezer éve akadt már egy Mester,
 Aki megbocsátott megfeszített testtel,
 Ki a gyűlöletre a nemet kimondta,
 Aki a bűnöst is a szívére vonta,
 Kinél a szolgálat adta csak a rangot,
 S hüvelybe tétette Péterrel a kardot.
 Betegét gyógyított, törölte a könnyet,
 És a szelídeknek ígérte a Földet.
 El soha nem vette, csak adta a lélet,
 Vele élhetünk meg újabb ezerévet!
 Hősi halottakból volt már elegendő
 A bölcsőkön fordul a magyar jövőndő!
 Szülő szívekbe írt szeretet-parancson,
 Hogy ez a szeretet bő termést fakasszon.
 Ez vezessen az új hűség-háromságához:
 Istenhez, családhoz, s velük a hazához!
 Írtunk könnyel, vérrel, lehorgasztott fejjel,
 Írjunk szebb jövőndőt édes anyatejjel!
 S amit nem győzött már Árpád véres kardja,
 Anyák szelíd szíve, hiszem, hogy megtartja!
 Bölcső ringjon ezután Duna-Tisza tájon,
 Vad indulók helyett altatódal szálljon.
 Ezt a tiszta álmot, s a hármasság hűségét:
 Magyar unokáim! - ezt hagyom én néktek!

GROMON ANDRÁS:

NEMZET ÉS HAZAFISÁG AZ EVANGÉLIUMBAN

Két okból is nehéz elemezni ezt a témát; egyrészt mert a nemzet és a haza (hazafiság) mai értelemben vett fogalma Jézus korában nem létezett (bár hasonló értelemben igen), másrészt mert nagyon kevés evangéliumi helyen találko-

zunk ezzel a témával. A meglévő anyagot három fő csoportba oszthatjuk: Jézus viszonya a „birodalomhoz” (Rómához), a „politikai messianizmus” és a „nemzetekhez”.

Mind a három vonatkozásban alapvető eligazítást nyújt Jézus „názáreti székfoglalója” (Lk 4,16-21), amely nyugodtan nevezhető az ő politikai-társadalmi-gazdasági programjának: „Az Úr *Lelke szállt le rám, mivel felkent engem, hogy megvigyem az örömezenetet a nyomorgóknak; elküldött engem, hogy (meggyógyítsam a megtört szívűeket), követként kihirdessem a szabadulást a raboknak, s az elv akit ott aknák szemük felnyílását, szabadon bocsássam a meggyötörteket, és kihirdessem az Úr kedves esztendejét.*” – Ez alkalommal nem fejtette ki, hogyan képzei el programja megvalósítását, de tanításának egészéből nyilvánvaló, hogy nem jogi szabályozással, nem „a törvény erejével”, nem (hatalmi) erőszakkal akarta felszabadítani a szegényeket, jóllakatni az éhezőket, de nem is „isteni csoda” által (vö. Lk 4,3-4), az emberi „szabad akaratot” megkerülve, hanem az egyetlen lehetséges módon, *(megtért) emberek közreműködésével* (vö. Lk 17,21: „*Isten országa raj tatok fordul!*”). Ahogy hiteles tanítóhoz illik, példát is adott arra, hogyan képzei programja megvalósítását: amikor hallgatói megéheztek, szétosztotta köztük a maga (és tanítványi közössége) ennivalóját (ld. Mk 6,35-44 és 8,1-9), majd ezt ismét lelkére kötötte értetlen tanítványainak (Mk 8,14.16-21).

Lássuk ezután a három területet külön-külön!

1) **Jézus és a Birodalom** – Jézus egy kicsi nemzet tagja volt, olyan korban, amikor ez a nemzet egy hatalmas birodalom uralma (elnyomása) alatt állt. Jézus viszonyulását a Birodalomhoz egyik leghíresebb (és legkevésbé értett) mondása foglalja össze: „*A császárnak adjátok meg mindazt, ami megilleti a császárt, viszont adjátok meg Istennek, ami megilleti Istent*” (Mk 12,17)! – A mondat második fele nem mellérendelten áll az első mellett (mintha bármit is mellé lehetne rendelni Istennek, és lehetséges lenne „két úrnak szolgálni” (Mt 6,24), hanem annak tökéletesen fölérendelten („viszont”!), mint az a nézőpont, amelyből az adózást és minden más kérdést is tekinteni kell. Mondanivalója: Az elsődleges az, hogy megadjuk Istennek, ami őt megilleti, mindenki másnak pedig csak annyit, ami ezután még „megmarad”, vagyis ami ebből következik, illetve ezzel nem áll ellentétben! (Ezért – és persze az általános érvényű ellenségszeretet jegyében – taníthatja Jézus nemzeti szempontból egyenesen „botrányos” módon, hogy ha a megszálló birodalom katonája „*ezer lépésre kényszerít, menj el vele kétannyira*”: Mt 5,41.)

Útmutatásával Jézus – az ókori világban gyakorlatilag ismeretlen módon – egyfelől szétválasztotta a politikát és a vallást, másfelől – teljes ellentétben Pállal (Róm 13,1-7) – megszüntette az uralmi struktúrák misztifikálását és abszolutizálását: bármiféle birodalmi és hatalmi politikát sántáni kísértésként vetett el: „*Az Úr, a te Istened előtt borulj le, és egyedül neki szolgálj*” (Lk 4,6-8)! Ezt azonban ki

kell egészítenünk azzal, hogy *nem a politikai-evilági terület „mellett”* akart egy elhatárolt, paradicsomi „Isten országát” létrehozni, hanem éppen e konkrét világ adottságai „közepette” akarta fokozatosan érvényre juttatni „Isten országát”, Isten szeretetének mintájára áthatni és átalakítani a világot, mégpedig olyan *emberek által*, akik annak „megadására”, megvalósítására törekszenek, ami „megilleti Istent” (vö. Mt 6,10: „Jöjjön el a te országod” = „Legyen meg a te akaratod”).

Jézusnak ez az állásfoglalása burkoltan már tartalmazza azt a mozzanatot, amelyet a leggyakrabban hangsúlyoz e témában: a Birodalommal szembeni *erőszakos lázadás tiltását* (vö. Jn 18,36!); a zelóták ugyanis (a Róma ellen lázadó „nacionalisták”) tagadták a Rómának fizetendő adó jogosságát, és tény, hogy minden Róma elleni felkelés adómegettagadással kezdődött. A „nacionalista terrorizmus” elutasítása a lényege a Pilátus által lemészárolt „galileaiakkal” (= zelóták) kapcsolatos nyilatkozatának („*ha meg nem tértek – a zelótizmusból – valamennyien hasonlóan fogtok elveszni*”, azaz Pilátus ugyanígy fog elbánni veletek is”; Lk 13,3), akárcsak a keresztúton siránkozó asszonyok megfeddésének (hangos siránkozásuk ugyanis minden bizonnyal Róma elleni – s talán a Jézussal együtt megfeszíteni vitt zelóták melletti – tüntetés volt; Lk 23,28), amint ezt rögtön „elvi síkon” is megfogalmazza Jézus kérdése: „*Mert ha már a nedvdűs fával ezt teszik, mi történik majd a szárazzal*” (Lk 23,31)? Értsd: Ha a rómaiak (pusztán taktikázásból) már velem is ilyen brutálisan bánnak el, jöllehet én csak „nedvdűs fa” vagyok, az állam nem igazi, „eltüzelésre” alkalmatlan, veszélytelen „ellensége”, nem valódi lázadó – mit fognak tenni a tüzelésre valóban alkalmas „száraz fával”, a valódi lázadókkal, a „szabadságharcosokkal”, ha egyszer kitör a fegyveres konfliktus? Zelóta „hívei” terrorizmusa ellen hasonlóan tiltakozik Jézus „a templom megtisztítása” kapcsán is: „*Nincs-e megírva, hogy „az én házamat az imádkozás házána nevezik majd minden nép számára”? Ti viszont terroristák^[1] búvóhelyévé tettétek*” (Mk 11,17)! A szóban forgó „terroristák”, a zelóták ugyanis – az erőszakos nemzeti ellenállás képviselői, akiket Josephus Flavius „afféle jeruzsálemi rablóknak” nevezett – nem egyszer használták ki a nemzeti szentély ünnepi nyüzsgését arra, hogy „Isten nevében harcolva Isten ellenségei ellen”, orgyilkosságokat hajtsanak végre a rómaiak – és velük kollaboráló zsidók – ellen. Nem sokkal ezután, elfogatásakor Jézus tiltakozott az ellen, hogy „rablóként”, azaz terroristaként bánjanak vele (Mk 14,48).

Jézus – ahogyan más esetekben is – személyes példájával támasztotta alá tanítását, amikor Zakeushoz tért be szálásra (Lk 19,1-10); a gazdag fővámszedő ugyanis a rómaiak kollaboránsának számított (mint általában a vámosok), mivel tőlük bérelte a vámszedés hivatalát, és számukra hajtotta be – alkalmazottai, az egyszerű vámosok segítségével – a vámokat.

2) **Jézus és a politikai messianizmus.** – Jézus korának uralkodó eszméje a politikai messianizmus volt: ennek jegyében remélték egy „új Dávidtól” Izrael felszabadítását

a római uralom alól, a nemzeti szabadságot, önállóságot és felvirágzást. Számos önjelölt „messiás” lépett fel, és Jézus személyéhez is kötődtek ilyen várakozások, még közvetlen tanítványai részéről is.

Legvilágosabb példája ennek a Zebedeus-fiak, Jakab és János kérése: „Add meg nekünk, hogy egyikünk jobboldon, másikunk baloldon üljön a te dicsőségedben!” Jézus válasza határozottan elutasító: „*Nem tudjátok, mit kértek!... Képesek vagytok-e kiinni azt poharat, amelyet én iszom ki?... A jobboldon vagy baloldon ülést megadni nem az én ügyem*” (Mk 10,35-40). A tanítványok kérelme mögött az a várakozásuk áll, hogy Jézus a saját, Dávid modellje szerinti messiási uralmát (vö. Mt 20,21: „a te uralmad”) fogja megvalósítani Jeruzsálemben (a „dicsőség” ennek a királyságnak a dicsősége), s a várt messiási birodalomban a legfőbb miniszteri helyekre pályáznak „a király jobbán és balján”. Jézus – miután a pohár kiivásának képével utalt várható szenvedésére – azt mondja nekik: „Nem kínálhatok nektek díszhelyeket és hatalmi pozíciókat egy eljövendő messiási birodalomban!” Ennek oka egyszerű: Nem lesz semmiféle jézusi „uralom”, sem Jeruzsálemben, sem „egy eljövendő világkorszakban”, mivel Jézust kizárólag *Isten „uralmának*”, „a szeretet országának” megvalósulása érdekli, abban pedig semmiféle emberi uralomnak nincs helye (ld. Mt 23,9.8; Lk 22,25-27). Ha lenne Jézusnak (bármikor, bárhol) valamilyen „országa, uralma”, akkor megilletné őt a hivatalok osztogatása, és nem lenne szabad azt mondania, hogy ez „nem az ő ügye”.

Megerősítik azt azok a szavai, amelyeket a kérdés elvi vitájában mondott vitapartnereinek (Mk 12,35-37): „*Hogyan mondhatják az írástudók, hogy a Messiás Dávid fia? Hiszen maga Dávid mondta [állítólag] a szent Lélek által: „Így szól az Úr az én uramhoz: Ül a jobb kezem felől, amíg ellenségeidet lábaid alá vetem!”* Maga Dávid mondja őt úrnak – de akkor hogyan fia neki?” Rámutatva az (isteni sugalmazásúnak tartott) zsoltárszöveg belső elmentmondására („a Dávid-fia Messiás ura Dávidnak”), Jézus arra világít rá, hogy „a szent Lélek által szóló” Dávid tévedett, mert semmiféle (politikai) messiás („Isten földi helytartója”) nem létezik, hiszen Isten maga az egyetlen „úr” (vö. Mk 12,29!), és ezért az általa akart „világrendben”, a szeretet rendjében (= Isten országa) semmiféle emberi uralomnak nincs helye (vö. Mk 10,40!).

Persze ezt már nagyon is tudniuk kellett volna, legalábbis közvetlen tanítványainak mindenképpen; amikor ugyanis Fülöp Cezáreájában megkérdezte őket, kinek tartják őt, és Péter diadalmasan rávágta: „Te vagy a Messiás!”, akkor „keményen rájuk szól, hogy senkinek se beszéljenek őróla” (Mk 8,27-30). – Jézus itt sehogyan sem foglalt állást Péter véleményével kapcsolatban! Már csak a messiási cím (elvi) többértelműsége miatt sem válaszolhatott egyszerű igennel (még utalásszerűen sem), de azért sem, mert a közgondolkodásbeli, azaz *politikai értelmezést* határozottan vissza kellett volna utasítania; ráadásul Istenről szóló üzenetével mégiscsak valamiféle „messiási” küldetést akart teljesíteni, azaz nagyon is konkrét „üdvösségre”

akarta vezetni népét, igazi politikai, társadalmi, vallási stb. szabadságra és békére (vö. Lk 4,17-21; 13,34-35; 19,42 – vagy Mt 5,41). Jézus állást-nem-foglalását tehát semmiképp sem lehet Péterrel egyetértésként értelmezni. Megerősíti ezt, hogy Péter nyilvánvalóan igenlést várt Jézustól (ahogyan ezt Máté 16,17 majd betoldja), mint ahogy az evangélium első olvasói is, akik már Messiásnak tartották Jézust. Az evangélium feliratának tanúsága szerint (1,1) Márk is annak tartotta; ha tehát tudott volna olyan hagyományról, amely szerint Jézus egyetértett Péter felfogásával, aligha hallgatta volna el. (írói tisztessége elismerést érdemel!) Jézus csak annyit mond itt, hogy „senkinek se beszéljenek öröla” (peri autu): A tanítványoknak nem Jézus személyét kell igehirdetésük középpontjába állítani, hanem Jézus Istenről és az ő országáról szóló üzenetét, és azt tetteikkel is hitelesíteniük kell (vö. Mk 6,12-13). Az, hogy Jézus sehogyan sem foglalt állást, egyszerűen Péter feltételezésének lesöpprését jelenti: elejét akarta venni a vele kapcsolatos messiási fantáziálásoknak.

Nem sikerült neki, hiszen tanítványai még az utolsó vacsorán is azon versengenek, vajon melyikük számít a legnagyobbknak (vö. „jobb és bal felől ülés”, Mk 10,37). Ekkor súlyosan ironikus kérdések^[2] zuhatagával józanítja ki őket (Lk 22,29-30): „...én királyi uralmat hagyok rátok?? Ahogyan Atyám hagyott rám?? Hogy asztalomnál egyetek és igyatok "az én országomban"?? És majd trónon ülve ítélitek Izrael tizenkét törzsét??” Magyarán: „Nem tudok arról, hogy Atyám királyi uralmat hagyott volna rám! És hogyan hagyhatnám rátok azt, ami nekem sincs? Nem tudok semmiféle királyi uralomról – csak alámerülésről, a szenvedés poharának kiivásáról tudok!... Hát semmit sem értetek? Nem vettétek észre, hogy soha még csak szót sem ejtettem "az én országomról", hanem kezdettől mindvégig "Isten országa" hírnökeként léptem fel?... ítélkezni akartok, ahogyan az a királyok kiváltsága! Mert ez a királyi uralom a vágyálmaitek netovábbja, ugye?” (Vö. Lk 12,50 – Mk 1,15 – Lk 19,11; ApCsel 1,6!)

3) **Jézus és a nemzetek.** – Ezt a témát két alpontra bonthatjuk: Jézus viszonya a nem zsidó nemzetekhez, illetve saját nemzetéhez.

a) *Jézus és a nem zsidó nemzetek* (az evangéliumok görög szövegében *ta ethné*, amit – helytelenül – „pogányokkal” szoktak fordítani). – Viszonylag sok példát találunk arra, hogy Jézus *gyógyító tevékenysége* gondtalanul kiterjedt a nem zsidókra, a Palesztina körül élő nemzetek tagjaira is, mégpedig nemcsak saját hazája területén belül („a kafarnaumi százados”: Mt 8,5-13; Lk 7,1-10), hanem a határvidéken (a tíz leprás egyike: Lk 17,11-19), sőt a határon túl, „külföldön” is (a gerázai megszállott: Mk 5,1-20; a szír-föníciai asszony lánya Tírusz és Szidón vidékén: Mk 7,24-30; egy süketnéma a Dekapoliszban: Mk 7,31-37). Elfogulatlansága, az „idegenekre” is kiterjedő szeretete abban is megnyilvánul, hogy ezeknek az „idegen nemzetekhez tartozó” betegeknek a „hitét”, (Istenbe és öbeléje vetett) bizalmát (a kafarnaumi százados: Mt 8,10),

illetve háláját (egy szamaritánus leprás: Lk 17,18) példaképpül állítja honfitársai elé, és ugyanezt megteszi nem gyógyítási összefüggésben is, az irgalmas szamaritánus példabeszédében (Lk 10,29-37).

Talán még a gyógyításnál is fontosabb megnyilvánulása Jézusnak, hogy a gyakorlatban is bemutatta az ellenség-szeretetet, amikor a szamaritánusok nem akartak szállást adni neki és tanítványainak, s az utóbbiak „égből leszálló tűzzel” akarták elpusztítani az „ősi ellenséget” (Lk 9,52-64). Keményen rászólt tanítványaira, lelkületüket sátániának minősítette, és kijelentette: ő „nem azért jött, hogy elpusztítsa az emberek életét, hanem hogy megmentse azt” (Lk 9,55-56), tanúsítva ezzel, hogy még az „idegen nemzet” ellenséges tagjait is korlátozás nélkül embernek tekinti (nem pedig elpusztítandó „ellenségnek”).

Ami Jézus tanítói működését illeti, kissé bonyolultabb a helyzet két olyan mondása miatt, amely csak Máté evangéliumában található meg, noha a szóban forgó esemény Márknál (6,7-13; 7,24-30) és Lukácsnál (9,1-6) is megtalálható: „Küldetésem csak Izrael házának elveszett juhaihoz szól” (Mt 15,24); „A nemzetekhez ne menjetek, a szamaritánusok városaiba ne térjete be” (Mt 10,5)! E mondasok eredetiségét sokan vitatják, de nem valószínű, hogy utólag adták volna őket Jézus szájába, hiszen a Máté-evangélium keletkezésének korában az egyház már évtizedek óta gyakorolta a „pogánymissziót”. Mindenesetre azt látjuk, hogy Jézus „teológiai párbeszédet” folytat egy szamaritánus asszonnal (Jn 4,7-26), az „Izrael Istenéről” szóló tanúságtétel megbízásával küldi övéi közé a meggyógyított gerázai embert (Mk 5,19), s ami még fontosabb, végül „minden nemzetekhez” (Lk 24,47; Mt 28,19), sőt „az egész teremtéshez” (Mk 16,15) szóló tanítói megbízással ruhazza fel követőit. Ennek a jézusi egyetemességnek a hitelességét persze talán még többen vitatják – de a „zsidó bezárkózás” és az „egyetemes nyitottság” közötti ellentmondás alighanem feloldható azzal, hogy feltételezzük Jézusról: az ő gondolkodása és lelkülete is fejlődhetett.

b) *Jézus viszonya saját nemzetéhez.* – Rendkívül nehéz erről bármit is mondani, mivel mindössze három ezzel kapcsolatos nyilatkozatáról tudunk, de mind a háromnak ugyanaz a tárgya: nemzete, *hazája sorsáért, létéért aggódik*. A három nyilatkozat közül kettőt már idéztem az 1. pontban (Lk 13,3; 23,31): ezekben Jézus óvta nemzetét a „nationalista terrorizmustól”, konkrétan a Róma elleni lázadástól, mert attól tartott, hogy az népe pusztulásához fog vezetni. E két mondasában a tárgyilagos figyelmeztetés hangja szólal meg, a harmadik azonban, amelynek ugyanaz a mondanivalója („*Bár felismerted volna te is a békesség feltételeit*”, mondja Jeruzsálemhez közeledve: Lk 19, 42), érzelmeivel nagyon telített, és arról árulkodik, mit jelentett Jézus számára népe esetleges pusztulása: olyan mélyen érintette ez a lehetőség, sőt valószínűség, hogy sírásra fakadt (Lk 19,41), amiről a szinoptikus evangéliumok semmilyen más összefüggésben nem számolnak be! Ennek alapján talán megengedhetjük magunknak azt a következtetést, hogy amilyen távol állt Jézustól az

erőszakos („zelóta”) nacionalizmus, olyan közel állt hozzá a más népeknek ártani nem akaró, igazi hazaszereget. Erről tanúskodik egyébként, kimondatlanul is, egész nyilvános működése: minden képességével és teljes erejével nemzetét szolgálta, és küldetése megpecsételéseként a vértanúhalált sem tartotta túl nagy árnak.

1. A „terroristák” fordítás részletes indoklását ld. Márk-kommentárom 659. lábjegyzetének első és 661. lábjegyzetének második bekezdésében, illetve Lukács-kommentárom 806. és 1628. lábjegyzetében.

2. A szóban forgó mondatok kérdésként értelmezésének indoklását ld. Lukács-kommentárom 1517. lábjegyzetében.

LEV TOLSZTOJ

A HAZAFISÁGRÓL (RÉSZLET)

Többször mondtam már, hogy a hazafiság korunknak természetellenes, esztelen, ártalmas érzése, szülő oka ama bajok nagy részének, melyek alatt az emberiség görnyed. Megdönthetetlen és szembezőkő az összefüggés, mely a hazafiság érzése, a népeket megrontó általános fegyverkezés és a gyilkos háborúk között van. Olykor azt felelik érveimre, hogy a hazafiságnak csak egy fajtája, a sovinizmus ártalmas, míg az igazi, jó hazafiság magasztos erkölcsi érzés, melyet csak az esztelenek és gonoszok mernek elítélni. Arról azonban, hogy hol van a hazafiságban az, ami erkölcsös, ami jó, mindannyian mélyen hallgatnak, vagy ha beszélnek, dagályos, hangos frázisokat szórnak szerteszt.

A hazafiság eszméjét az államok tartják fönt, melyeknek ez az eszme létfeltételük. Ezt az eszmét, ezt a má már esztelen és haszontalan eszmét is csak azok hirdetik, akiknek érdekeit biztosítja. Az uralkodó osztályok kezében van a hadsereg, a pénz, az iskola, a vallás, a sajtó. A gyermekek lelkében úgy élesztik a hazafiságot, hogy olyan történeteket mondanak el nekik, melyekben az ő népük a legjobb, a legszebb szerepet játssza. A felnőttekben színjátékokkal, ünnepélyekkel, emlékszobrokkal és a hazafiaszkodást hazudó sajtó útján gyűjtják lánggra ezt az ártalmas érzést. Legsikeresebben pedig úgy propagálják a hazafiságot, hogy ellenségeskedést szítanak az idegenekben, miáltal aztán a támadó népben is fölbred az ellenséges indulat.

A kormányoknak, ha élni akarnak, meg kell védelmezniük népüket idegen népek támadása ellen. De nincs olyan nép a világon, amelynek ilyen támadó szándéka volna, mert a népek sohasem támadnak. Támadásra csak a kormányok ingerlik a népeket, amikor kölcsönös gyűlöletet ébresztenek bennük egymás iránt. Mikor aztán lánggra lobban a gyűlölet, s a hazafias érzéseket is sikerült fölébreszteni, akkor minden ékesszólással bizonyítják a kormányok, hogy a haza veszélyben forog, s a hazát meg kell menteni. Meg kell értetni az emberekkel, hogy a hatalom egyetlen támasza, a hazafiság érzése durva, kártékony, szégyenletes és rossz, mindenekfölött pedig erkölcstelen érzés.

Erkölcstelen, mert minden ember, akiben a hazafiság érzése él, hazája gyermekének, kormánya szolgájának tartja magát, ahelyett hogy a kereszténység tanítása szerint Isten gyermeke vagy értelmi életet élő szabad ember volna. Így aztán lelkiismeretével és eszével ellentétesen cselekszik. Értsétek meg, hogy csak akkor szabadulhattok meg kínjaitoktól, ha a hazafiság elavult eszméjét s a rajta nyugvó szolgaságot megszüntetitek.

(Prigorovo, 1900. május 23.)

MÁTÉ-TÓTH ANDRÁS

SEBZETT IDENTITÁS KELET-KÖZÉP-EURÓPÁBAN

Bevezetés

Radnóti ismert verse, a Nem tudhatom, Magyarország iránti szenvedélyes elkötelezettségének gyönyörű kifejeződése. „Annak térkép e táj” – írja, különbséget téve a „független” közegszemlélet és a függő között, utóbbi mellett voksolva, vallva. Az ország, a nyelv kultúrájába beágyazott személyként tekint a hazájára, beleélve magát annak életébe, belőle fogadva és fogalmazva meg saját identitását.

A 20. század második felének teológiájában és társadalomtudományában egyaránt az egyik vezérkifejezés a kontextualitás. Az ú. n. hemeneutika fordulat a gondolat, a kifejezés tartalmát az olvasó, a befogadó oldaláról közelítve, de legalább is annak jellegzetességeit figyelembe véve próbálta megragadni. Így keletkeztek a felszabadítási teológiák, a feminista vagy afekete teológia, amelyek a társadalomról, kultúráról való gondolkodással együtt az Istenről való gondolkodás számára is kiemelt helyet biztosítottak a „locus particularis” számára, annak a konkrét helynek, ahol a reflexió zajlik. Erre a megközelítésre, teológiai hermeneutikára rimel az „Egyház a mai világban” (Gaudium et Spes) kezdetű zsinati konstitúció, amely kezdő mondatában az ember örömeire és reményeire, fájdalmaira és szenvedésére irányítja a hívők és minden jóakarató ember figyelmét.

Az öröm és remény, a gyász és szorongás, mely a mai emberekben, főként a szegényekben és a szorongást szenvedőkben él, Krisztus tanítványainak is öröme és reménye, gyásza és szorongása, és nincs olyan igazán emberi dolog, amely visszhangra nem találna szívükben. (GS 1)

A II. Vatikáni zsinat az egész emberiséget tartotta szem előtt, s ezt követően különböző regionális szinódusokon és más magas szintű egyházi tanácskozásokon egy-egy régió vagy ország sajátos kontextusára koncentrálni fogalmazták tovább sőt ismerték fel új szempontokból a kinyilatkoztatás legfőbb közléseit. Elég utalni a Latin-Amerikai Püspöki Karok Konferenciája által tartott Puebla-i (1968) és Medellin-i (1979) konferenciákra, vagy a németországi egyházmegegyezés közös szinódusára (1970-1975), melyek a zsinat után öt, tíz esztendővel később ülészetek. S amint enyészetté vált az Európát ketté osztó, egyre rozsdásodó vasfüggöny, II. János Pál Európa-szinódust hirdetett (1991), majd az egyes országokban is tartottak nemzeti, s még inkább egyházmegegyezési szinódusokat. E tanácskozások vezérfonalát mindenütt az adott társadalmi és kulturális közeg sajátosságaira való koncentráció jelentette.

Az imént Radnóti utaltam, amikor a semleges térkép és az identitást jelentő táj közötti különbséget próbáltam jelezni. A lírának mintegy műfaji jellegzetessége a mély érzelmek kifejezése, közöttük a fájdalomé is. A tájjal, az országgal, a néppel kapcsolatos költészet ebben a kelet-közép-európai régióban jellegzetesen fájdalmas, különösen a nemzetállamok kialakításának, újralakításának, valamint folyamatos kiszolgáltatottságának és ingatlanságának közegében alkotott énekekben. Ez a költők által megfogalmazott közérzet, önfelfogás a társadalom kutatói számára jelzés értékű, amennyiben az feladatát nem pusztán a társadalmi jelenségek és összefüggések semleges leírásában jelöli ki. A teológiáknak pedig hangsúlyozottan is feladata a térképek figyelembe vételén túlmenően a tájba ágyazott emberi és társadalmi önértelmezéseket, mint teológiát ébresztő-gerjesztő jelentőségeket értékelni és reflektálni.

Már itt szeretném előre bocsájtani azt, amit majd a későbbiekben részletesebben is kifejtek, miszerint a régió társadalmának és politikai közösségeinek önértelmezésében a fájdalom, az elszenvetett történelmi igazságtalanságok és az ezekhez csatlakozó áldozati szerep az egyik legmeghatározóbb vonás. A régió országainak identitása annak sebei révén ragadható meg, mint a feltámadt Krisztus is sebeiével igazolta magát. Ez a metafora lehetőséget kínál a társadalomtudományos és teológiai megközelítések ötvöztetésére, a kettő közötti kölcsönhatás kiaknázására.

Joas kontingencia fogalma

Hans Joas – akinek *Glaube als Option* c. kötete nemrégiben jelent meg magyar fordításban – társadalom-elméletének egyik legjelentősebb kulcsfogalma a *kontingencia*. A kortárs európai társadalmi és vallási viszonyokat a szekularizáció elméletében kidolgozott értelmezési keret helyett az általa felvetett kontingencia fogalma felől írja le és értelmezi. A következőkben arra a kérdésre keresem a választ, hogy vajon a kelet-közép-európai régió kortárs társadalmi és vallási folyamatainak értelmezése számára milyen haszonnal jár Joas megközelítése. Egy további lépésben pedig kontingencia elmélettel párbeszédben mutatom be saját értelmezési keretemet, amely a régió *sebzett történelmi identitásából* indul ki.

Mielőtt Joas kontingencia fogalmának személyre és társadalomra vonatkozó megközelítéseit vázolnám, a kelet-közép-európai régió „sebzett” jellegéről szeretnék valamit előre bocsájtani. A teológiai és társadalomtudományi megközelítések közötti különbségtétel nem ritkán úgy szerepel a tudományos diskurzusban, mint az elfogult teológia és az elfogulatlan társadalomtudomány szembeállítására.

A tudománytörténetnek abban a korszakában, amikor a teológiát szinte magától értetődő volt az (ellentmondást nem tűrő) egyházi tanítóhivatal szolgálóleányának tekinteni, amellyel szemben a XIX. sz. második felétől egyre inkább megerősödő társadalomtudományok (történettudomány, szociológia és a pszichológia) a tanító hivatal nélküli, ezzel szembeni, valamint a tekintély alapú igazolások helyett a kutatási adatokkal és eredményekkel történő igazolást állították tudományelméletük és módszertani megközelítéseik középpontjába. Ma azonban mind a teológának, mind a társadalomtudományoknak olyan társadalmi közeggel szemben kell elméleteit és megoldásait megfogalmaznia, amely mélyen tragikus és fenyegetett. Akár az Észak-Dél különbséget, akár a globális felmelegedéssel kapcsolatos fenyegetettséget, akár a globális normakritikus alapállást tekintjük, az a kultúra, amelyben gondolkodunk igen messze került a XIX. sz. viszonylataitól, s semmiképpen nem nevezhető többé olyannak, mintha a fennálló problémák mellett mégis létezne valamiféle alapvető igazságosság, túlélési remény, illetve egyetemes etika. Amikor tehát alább majd a sebzett régióról lesz szó, a megközelítő diszciplináknak maguknak együttesen kell érzékenynek lennie a sebekre, együtt kell tudniuk érezni a sebeket viselők fájdalmával, érteniük és alkalmazniuk kell e fájdalom hermeneutikáját. A kontingencia fogalmát az „*esetlegesség elve*” fogalommal adhatjuk vissza magyarul, vagyis nem

pusztán az „esetlegesség” kifejezéssel.¹ Olyan elvről van szó, amely kifejezi, hogy ami megvalósult, az számos lehetőség közül jött létre és előrefelé nyitott arra, hogy a szintén számos további lehetőség közepette alakuljon tovább. Joas filozófiai, szociológiai és teológiai szempontból is releváns más művei voltaképpen a kontingencia elvének értelmezését taglalják, részben az értékek keletkezése, részben az egyéni erkölcsi és hitbéli döntések, részben pedig a jelentős társadalmi változások, mint pl. háború területeire koncentrálnak.

Joas számára a társadalmi folyamatokra is elsősorban a kontingencia jellemző, ugyanis voltaképpen nem kényszerek határozzák meg őket, hanem az emberek kreatív és szituatív cselekvése. Szerinte a társadalmi csoportok és egész társadalmak az elvárások, érkelekések, célok, eszközök stb. tekintetében mint az inga lengenek, a rutinizálás és az újítás között. Az emberiség történelmét kontingensnek és szakadozottnak kell felfognunk. Joas ezen a módon az elsődlegesen az individuumba vonatkozó kontingencia elméletét makroszociológiai elemzések számára is alkalmassá teszi, miszerint a társadalmi változásokat a kontingenciára orientáltan kell felfognunk. A nyilvánosság előtt zajló konkrét viták, például a bioetika témáiról, ma nem csupán a racionális diskurzus részeit alkotják, hanem egyben megjelenítik az ember egyetemes elértéktelenedésének 20. sz-i tapasztalatát is, gondoljunk a Gulagra vagy a Holokausztra. Ezek a traumatikus tapasztalatok ugyanakkor hozzájárultak az emberi méltóságba vetett mai hit kialakulásához.

„A nagyfokú esetlegesség megtapasztalása, például a háborús tapasztalat, alkalmat adhat azoknak a történelemképeknek a lebontására, amelyek ártalmatlanítják az esetlegességet; ugyanakkor viszont fokozhatja is az ilyen jellegű történelemképek iránti igényt.”²

A háborúk tehát Joas számára olyan sűrűsödött kontingencia-tapasztalatot is jelentenek, amelyeket nem szabad egyszerűen destruktív tragédiaként felfogni, hanem egyben esélynek is. A háborús helyzetekben a szereplők arra kényszerülnek, hogy az eddigi rutinjaiktól eltérő módon értelmezzék helyzetüket és arra kreatív megoldásokkal próbáljanak reagálni. Nem arról van szó, hogy a háború szörnyűségeit és értelmetlenségét relativizáljuk, hanem arról, hogy a kontingencia felől nézve ne csak ezt lássuk benne, hanem az új értelmezések, döntések és cselekvések lehetőségét is. A háborús helyzetek ugyanis felülírják a hétköznapi gondolkodást és a megszokott személyes és társadalmi viszonyokat átrendezik. Durkheim „kollektív pezsgés” elméletéhez kapcsolódóan Joas is rámutat, hogy a háborús határhelyzetek új belátásokat és új viszonyokat képesek produkálni, melyek a konfliktus lezárultával valamilyen

mértékben részévé válnak az új viszonyoknak. A személyközi változásokhoz hasonlóan, melyek a személyes erőszak élménye következtében állnak be és az önazonosság akár jelentős megváltozásához is vezetnek, a kollektív erőszak eseményei a kollektív identitás módosulásához vezetnek.

Sebzett identitás

Joas kontingencia elméletéhez kapcsolódva kaphatunk néhány érdemi fogódzkodót ahhoz, hogy a kelet-közép-európai régió társadalmi és vallási jelenét árnyaltabban elemezhesük. Elméletében Joas utal a háborúk, genocidok és más kollektív erőszak-tapasztalatok kognitív és cselekvést serkentő jelentőségére. Elsősorban ez az a pont, ahol összekapcsolható a régió társadalmi önértelmezésének talán legmeghatározóbb közös jellegzetessége, a sebzettség azzal, amit Joas a kontingencia alapú politikai és vallási hozzáállásként kidolgozott. Ebben az összefüggésben a háború helyébe Kelet-Közép-Európa vonatkozásában a radikális bevágások – legutóbb az 1990 körüli, rendszerváltásnak nevezett politikai és gazdasági fordulat – helyezhetők, amelyek kontingencia helyzetet idéztek elő a társadalmi cselekvők számára, nem kivéve ezek közül a vallási közösségeket, egyházakat sem.

Az 1990 körüli fordulatot követően az egész kelet-közép-európai régióban a vallási intézmények, egyházak újrapozicionálásának folyamatát is értelmezhetjük a kontingencia elv alapján. Az egyházakat megkísértette, s talán máig kísérti a kommunista korszak előttre nyúló múlt kizárólagosságának tudata. Mintha minden más lehetőség, amit a poszt-blokk és a nyugat-európai társadalmak realitásai kínálnak a nem-megfelelőség homogén kategóriájába kerül. A kommunizmust és a liberalizmust egy levegő vétellel bírálják, vagy ítélik el sokan. A Szovjetunió viszonyrendszerének kényszereit túlságosan is könnyen hozzák párhuzamba az Európai Unió tagországokra vonatkozó kötelezvényeivel és intézkedéseivel. A kontingencia elve alapján azonban ezeket a vélt vagy valós kényszerpályákat a vallási intézményeknek relativizálnia lehet, ami elsősorban akár a múltbéli akár a kortárs kialakult egyházi jelenlétre vonatkozó differenciált szemlélet kötelezettségét jelenti.

A régió történetét és identitását, más európai régióktól egyértelműen megkülönböztethetően a történelmi bevágásokat, a nem-organikus társadalomfejlődés és a nagy birodalmaknak való kiszolgáltatottság jellemzi. Ezeket összefoglaló metaforával sebeknek nevezem. Ezek a történelmi sebek – pontosabban a rájuk való emlékezés és emlékeztetés – hullámzó módon, de visszatérően jelen vannak az adott társadalmak önértelmezésében, a különböző társadalmi csoportok és intézmények identitásában. A sebek jelentik a régió elsődleges identitását, s erre alapozva, ennek szűrőjén

¹ Diós István és Viczián János (szerk.), *Magyar katolikus lexikon* (Budapest: Szt. István Társ, 1993)

² Hans Joas, *A hit választása*, 127

keresztül értelmezhetők a nemzeti és nemzetközi politikai törekvések és más közösségi és intézményi alapállások. Ebből a sebzettségi identitásból (mások inkább az áldozati identitás kifejezését használják) érthetők a kivételeket és kivételezettséget igénylő, sőt követelő hozzáállás a létező demokrácia viszonyrendszerében.

Régió sebei

Már Georg Simmel rámutatott, hogy a földrajzi egységek és ezek változásai leképeződnek az ember „lelkében”. S ezek a lelki folyamatok azok, amelyek révén a politikai közösség kovácsolódik vagy szakad, amelyek révén meghúzódnak a szomszédság és az idegenség közötti határok. Az országhatárok változásai, a territóriumok elvesztése, a népcsoportok kényszerrel történő áttelepítése egyik földrajzi egységből a másikba éppúgy megrázzák az egyént, mint a szeretett személyek elvesztése, a súlyos családi és más konfliktusok. Az egyéni és közösségi identitás szorosan kapcsolódik a földrajzi tér leképeződéséhez. S természetesen fordítva is igaz, miszerint a lelki folyamatok változása révén másképpen értékelődnek a határok, megnőnek vagy lecsökkennek a földrajzi területekről való elképzelések és távolságok.³

Az utóbbi két évszázadban, de különösen a 20. sz.-ban Kelet-Közép-Európában Európa más szubrégióihoz viszonyítva rendkívüli mértékű és jelentőségű politikai földrajzi változások zajlottak, melyekben a régió talán legfontosabb jellegzetességét ragadhatjuk meg. Ezek a változások, melyeket alább jelzés szerűen konkretizálni fogok, egyaránt meghatározóak a térségben élő személyek, közösségek, kisebbségek, politikák és vallások számára. Azon túlmenően, hogy a régió lakosainak milliói nem abban az államban élnek, amelyben születtek, anélkül, hogy elköltöztek volna, továbbá az egyes államok politikáját alapvetően meghatározza a kisebbségekhez való sok esetben kiegyensúlyozatlan viszony, a régió gazdasági és politikai gondolkodását a többszörös és radikális geopolitikai változásokhoz fűződő traumák, mítoszok és szimbólumok.⁴

Az első világháborút követően régióinkban rendkívüli mértékű határváltozás sorozat vette kezdetét, amely ívét tekintve egészen a Krím félsziget Oroszországhoz való visszacsatolásáig tart, s ki tudja, milyen módon folytatódik tovább századunkban. A Versailles-i és Párizs-i szerződések Csehszlovákiát és Jugoszláviát hoztak létre, valamint visszaállították Lengyelország állami autonómiáját. Ugyanakkor Magyarország a környező államoknak kellett átadja területének két harmadát. A II. világháborút közvetlenül megelőzően Csehszlovákia megszűnt és létrejött az első önálló szlovák állam. A háborút követően a Szovjetunió foglalt

le közvetlenül és közvetve hatalmas európai területeket, kitolván határait nyugat felé a Baltikum országaira, valamint Ukrajnára. E radikális határváltozás-sorozat mellett számos kitelepítés, lakosságcsere és etnikai homogenizálás zajlott a régióban. Több mint tíz millió németet üldöztek el Közép-Európában eredeti lakhelyükről, mintegy másfél millió lengyelt Nyugat-Ukrajnából, Fehéroroszországból és Litvániából. Csehszlovákia 1930 és 1970 között 66%-ról 94%-ra növelte lakosságában a csehek és szlovákok arányát, amely az eredeti nemzetiségi összetétel egy harmadától „tisztította meg” az országot. Jugoszlávia szétesése és ezt követően a dél-balkáni térségben dúlt két háború következtében új államok keletkeztek, s mélyreható etnikai tisztogatások, egészen a boszniai tömegmészárlásokig bezárólag. 1999-ben új albán (muzulmán) többségű állam jött létre Koszovó néven. Ezek a tapasztalatok, s az ezekre történő folyamatos emlékeztetés olyan értelmezést követel, amely érzékeny erre a meghatározó társadalmi dimenzióra.

Teológiai hermeneutika

Emlékeztetve arra, amit a régióról megállapíthattunk, miszerint identitásának mélyén meghatározó módon a sebzettség tapasztalata van jelen, lehetőségünk nyílik egy teológiai szempont bevonásával a régió értelmezésének olyan megközelítéséhez érkezni, amely a társadalomtudományi megközelítésekben nem található meg. A fentiekben Joas kontingencia-elméletére utalva is megállapíthatjuk, hogy bár a háborúknak, népiértásoknak és további társadalmi tragédiáknak noetikus jelentőséget tulajdonít, vagyis olyan tapasztalatok szerzésének lehetőségét látatja bennük, melyek csak ilyen liminális szituációkban szerezhetők, azonban ezek a megfontolások nem mennek el odáig, hogy a régió identitásának lényegét látnák a történelmi és társadalmi sebzettségben, s erre építenének hermeneutikát és praxeológiát. Erre a teológiai források adnak lehetőséget. A János Evangélium szerint amikor Krisztus megjelent az apostoloknak, a történelmi Jézussal való azonosságát sebeivel igazolta. (Jn 20, 19-29) Ezt a metaforát az ősegyház teológiája és istentisztelete, mint a feltámadott közösségének fontos jegyét használta, majd a 13. sz.-ban Szent Bernát és Szent Ferenc révén egyre inkább a szenvedő Krisztussal való spirituális és emocionális együttérzés metaforájává vált, melynek különös igazolása a stigma ajándéka. A sebek révén azonosítható a keresztény vallás középpontjában álló isteni személy, a kereszténység gondolkodásának és még inkább hitének centrumában a megsebzett (beleértve minden további szenvedést) és feltámadt (beleértve a szenvedést vállaló és Isten erejéből túllépő) Krisztus áll.

³ Harald Wydra, „Elemente einer politischen Psychologie des Raumes in Osteuropa,“ in *Raumdeutungen:*

ein interdisziplinärer Blick auf das Phänomen Raum, hrsg. v. Sabiner Feiner (Lit, 2001), 113–49, 116.

⁴ *ebd.*, 115ff.

Erre a teológiai hermeneutikára alapozva a régió identitását jelentő sebzettségre nem mint a történelmi és nagyhatalmi igazságtalanságra vagy elfogadhatatlan sorscsapásra lehet tekinteni, hanem mint a régió identitásának centrális elemére, amelyből -- s nem amely nélkül -- építkezve lehetséges az adekvát értelmezés és cselekvés, a regionális ihletettséggű társadalomtudomány és teológia, valamint kontextushoz illő politika és pasztorális stratégia.

Aquinói Szent Tamás Jézus sebeit győzelmének jeleként értelmezi. Feltámadása után Jézus nem azért tartotta meg sebeit, mintha nem lett volna képes meggyógyítani azokat. Ezek a sebek nem deformálják a feltámadott testét és nem is gyöngeségének jelei. Ágostonra hivatkozva azt állítja, Jézus sebeit, majd később a mártírok sebei kitüntetések. Nem a gyöngeség, hanem az erő jelei. (V. ö. STh III q54, 4)

A Szent Tamás által felvetett értelmezés jellegzetesen keresztény, a elsősorban nem a privát kegyesség keretében fontos szemléleti alapállás. Sokkal inkább arra mutat rá, hogyan járulhatnak hozzá a keresztény hívők és közösségek a történelem társadalmi sebeinek értelmezéséhez. Az elszenvedett sebekre való emlékeztetés kultúrájában a sajátosan keresztény alapállás, amellyel az emlékezet megtisztítható és gyógyítható (II. János Pál), szembe fordul a bosszú illetve a jóvátétel logikájával. Helyette a régió más népeinek, közösségeinek sebeivel való közösségre alapoz, s ennek révén találja meg az együttműködés és az irgalom távlatait.

Erre utal Boldog II. János Pál pápa az inkvizíció tanulmányozására összehívott nemzetközi szimpózium résztvevőiehez intézett beszédében (1998. október 31-én), amikor kifejezte reményét, miszerint a „harmadik évezred küszöbén joggal remélhetjük, hogy a politikai felelősök és a népek – főként azok, amelyek drámai konfliktusokkal küzdenek, amelyeket gyűlölet és a gyakran régi keletű sebek emléke irányít – hallgassanak a bocsánat és a kiengesztelődés szellemére, melynek fő képviselője az egyház, és igyekezzenek nézeteltéréseiket az őszinte és nyílt párbeszéd eszközeivel megoldani.”

A keresztény hívek, de különösen a kisebb és nagyobb keresztény közösségek gazdag eszköztárral rendelkeznek a múlt sebeinek gyógyításában és a sebekkel fémjelzett régió közösségei és népei közötti kiengesztelődés és együttműködés munkálását tekintve. A közösségek különböző szintű hivatalos nyilatkozatai és állásfoglalásai, képviselőiknek a jelentős megemlékezések alkalmával a nyilvánosság előtt mondott beszédei, a nemzeti és nemzetközi szakmai bizottságokban való aktív részvétel, a keresztény és nemzeti szimbólumok és jelképek kritikus használata stb. Mindezek olyan eszközök, melyekkel élve a kollektív sebek értelemmel tölthetők meg és gyógyíthatók.

(2015.)

BARCZA BARNA

AZ EMBERHALÁSZ ÖNVIZSGÁLATA (2.)

AZ AKTÍV MAGÁNY LEHETŐSÉGEI ÉS KÖVETKEZMÉNYEI

„Jézus...felment a hegyre egymagában imádkozni”
(Mt 14,23)

Válság-szituációkba Jézus is belekerült. Más eredmény jött ki munkájából, mint amit szándékol. A kommunikációs nehézségek egy fajtája ez: mást értenek ki szavaiból, tetteiből, mint amit ő akar. Az isteni terv és az emberi szabadság ütközésének konfliktusáról van szó. A legjobbat akarva sem lehet kiszámítani az eredményt - ilyen az emberhalász munkája. Csupa kockázat, csupa lehetőség, csupa meglepetés. Nagy rugalmasságot követel Jézustól is, tőlünk is.

Az Isten Országa tanítását a kenyércsoda a nép tudatában evilági országgá degradálta. Az evilági jólét kívánása oly elemi erejű, hogy nyomban eltéríti a még zsenge tanítást a szeretet hatalmáról. A kudarc pedig Jézust elemi erővel sodorja az Atyához. Az nyilvánvaló előttünk, hogy a kudarcnak nem Jézus az oka, hanem Jézus tanításának és az emberi szabadságnak a találkozása.

Mivel a felzaklatott Jézus néhány óra alatt átalakul, eligazodik, megnyugszik, feltöltődik a hegy magasán, ezért már első pillantásra valami csodálatos műhelynek gondolhatjuk a hegytetői magányt.

Magunkra tekintve pedig egészen nyilvánvaló, hogy alig ismerjük a magány lehetőségeit. Egyrészt nem is gondoltuk át, hogy mi mindenre használható, másrészt alig akad közöttünk valaki, aki ezekkel a lehetőségekkel rendszeresen élne is. Érdemes tehát áttekintenünk.

1. A hegy, mint jelkép távolságtatás a kifelé figyeléstől
Jelképezi a dolgok fölé emelkedést, a felülről átfogóan való nézést: azaz a „látást”. Konkrétan azonban a hegy távolságtartást jelent. Távolságtartást:

- Az eseményektől. Itt elsősorban a velünk megtörtént vagy velünk kapcsolatos eseményekre kell gondolnunk, amelyek dübörgő realitással követelik figyelmünket.
- Az információ-özöntől. Annyira záporoznak ránk az információk, hogy már képtelenek vagyunk ezeket feldolgozni, megemészteni. Korunk embere egy nap több információt kap, mint régen hónapok során.
- A zajtól. A természetes embertől a mai zajban-élő emberig sokkal rövidebb volt a fejlődés útja, semhogy szervezetünk károsodás nélkül alkalmazkodhatott volna a megnövekedett zajszinthez.
- Az élményektől. A minket ért hatásokra különbözőképpen reagálunk. Egyeseket csak periférikusan érzékelünk, másokat intenzíven átélünk. Ám eme élmények mindig külső hatások következményei. Közben sajnos nincsenek belső történeteket kísérő élményeink.
- A feladatoktól. Egy sereg dolgot kell megoldanunk,

elintéznünk. Ezek érdekében tervezünk, izgulunk. Utána örülünk vagy bánkódunk. Mindenesetre a feladatok kisajátítanak maguknak.

- Az emberektől. Emberek között mindig szerepeket játszunk. Ez maga is fárasztó. Hát még az állandó másra figyelés és befogadni akarás.
- A beszédétől. Emberek közötti kapcsolattartás legfontosabb eszköze a beszéd, mely a legtöbb esetben akadálya a befelé-figyelésnek. Noha az elmélkedés gondolatait is megfogalmazzuk, és kimondjuk (de azt egy előzetes belső-egyeztetés előzi meg), így ez egészen más jellegű, mint a beszéd közben kimondott szavak. A meggyilkolt Fejszál király kedvenc mondása volt: „Isten két fület és egy száját adott az embernek, nyilván azért, hogy kétszer annyit hallgasson, mint beszéljen.”

Fenti szempontokat összefoglalva mondhatjuk: a hegy távolságtartást jelent a kifelé figyeléstől. *Az aktív magány előkészítő fázisa. Valamitől elszakadást, valaminek a hiányát /negatívumát/, egyfajta kiüresítést jelent (mely kiüresítés feltöltésre vár)*⁵, ez a csend „negatív” oldala.

2. Az aktív magány lehetőségei

Természetesen a magány nem csupán egyedüllétet jelent. Annál sokszorosan többet. Az egyedüllét lehet nagyon passzív, sőt destruktív is: pl. menekülés az emberektől, a feladatoktól, a felelősségtől, lehet az elhagyottság megélése, stb. Ezek kiszűrésére vezetjük be az „aktív magány” fogalmát. Egyszerűen és első közelítésben így határozzuk meg: „A figyelem súlypontjának áthelyezése a külső világból az ember belső világába.” Ebben az értelemben a magány megvalósítható akkor is, ha fizikailag nem vagyunk egyedül. Pl. az utca forgatagában, autóbuszban, stb. Ám ezek csak a magány „szükségshelyzetei”, és éppen ezért a magány nagy lehetőségei közül csak néhány megvalósítására alkalmasak.

Általában keveset tudunk az ember belső történéseiről, s amit nem ismerünk, arra nem is törekszünk. Hasznos lehet feltérképeznünk, hogy mi mindenre használhatjuk fel az aktív magányt.

Amíg a „hegy” a csend „negatív” oldalát, a külvilágtól való eltávolodást **kiüresítést** fejezte ki, addig az aktív magány a csend „pozitív” oldalát, azaz **feltöltődést** (a belső világunk felé elindulást, a csend valamire való felhasználását) célozza meg, azaz annak tartalmát fejezi ki. (Hogy a magány minden szellemi munkánk, minden koncentrációnk nélkülözhetetlen feltétele, azt köztudott, így erről itt nem beszélünk.)

Most megpróbáljuk rendszerezés nélkül, egyszerűen csak felsorolni, hogy a lelki élet szempontjából milyen lehetőségeket rejt az aktív magány.

3. Saját eszményem megtalálása

- A csend fölfedezése. Ezt inkább végeredménynek kellett volna mondanunk. Tehát célnak is. Fölismermi

azt a csodás világot, amely képességileg bennünk rejlik, s amelyen keresztül kapcsolatba lépünk Istennel. Megszeretni ezt, és örömeinket találni ebben. Ugyanúgy vágyódní rá, mint kedves szórakozásainkra. Nem ártana, ha a csend szeretete szenvedélyünkkel válna!

- Lemerülés mélységeinkbe. Durva közelítésben életünk nyüzsgése lelkünk legfelső szintjén folyik. Egy szinttel mélyebben történnek azok az eszmecserek, amelyeknek hordozó gondolatai azonos beállított-ságú barátainkkal közösek. A harmadik szint az „én” titkos és féltett birodalma. Ezt már barátainknak sem tárjuk fel. A negyedik szint pedig: Isten.
- Az aktív magány jelenti azt a gyakorlatot, hogy nagyobb nehézség nélkül tudjunk „lemerülni” a harmadik szintre és kapcsolatba lépni a negyedikkel. Így is mondhatnánk: az aktív magány a kapcsolatfelvétel és a „kétirányú” közlekedés megindulását jelenti az „én” és az „én Istenem” között.
- A nekünk való eszmény megtalálása. Életet alakítani csak eszmény alapján lehet. Az elvi eszménynél többet ér a konkrétan megvalósult eszmény. A konkrétan megvalósult eszménynél többet ér a teremtő gondolata által ránk szabott, a nekünk való eszmény: az, amivé lennünk kell. Az elvi eszmény megszerkeszthető azokból az elvekből, amelyeket értéknek tekintünk, és valósítani akarunk. A konkrét eszmény a keresztyén számára Jézus. A nekünk való eszmény a Jézusnak ránk vonatkozó vetülete, vagyis a konkrét eszménynek (Jézus) találkozás a mi adottság-világunkkal. Ennek felfedezése és megszerkesztése történik az aktív magányban.
- Rácsodálkozás az eszményre. P. Hunya meghatározása szerint: „Az eszmény olyan nekünk való érték, főleg élő, személyi érték, amely maradandóan képes bennünket lefoglalni, érzéseinket kitüzesíteni, és akaratunkat cselekvésre indítani.” Racionális korunkban ez a „kitüzesedés”, ez a „rácsodálkozás” hiányzik. A szürke gondolatokat éppúgy, mint a meglátott eszményt ez az „érzelmi hév” emeli át a valóság rendjébe. Enélkül megmarad elméleti absztrakciónak.
- Lelkesedés „kitágított pórussal”. A mai emberben egyre nagyobb a szakadék elvei és élete között. Egyfajta antropológiai skizofrénia tapasztalható, amelynek következményeként külön életet él test és szellem, mintha bizony nem az volna a rendeltetésük, hogy eggyé váljanak. A függetlenedni akaró, a szellemirányítását el nem fogadó, külön úton járó „biosz” „beszervezésére”, „asszimilálására” való ez a teljes valónkkal való lelkesedés. Az eszmény ilyenkor járja át pórussainkat, hogy lehatoljon és „beszervezze” az ujjunk hegyét is.
- Az eszmény és valóság szembesítése. Az eszménynek az a rendeltetése, hogy lassanként átkerüljön életünkbe. Hogy hol tartunk lelki fejlődésünkben, és egyáltalán haladunk-e, és jó irányban haladunk-e, azt

⁵ Az *Italic* betűtípusú rész szerkesztői magyarázó bejegyzés.

legegyszerűbben életünknek az eszménnyel való gyakori összehasonlítása útján mérhetjük le.

- A dolgok mögé látás. A dolgok felszíne mögött meg kell látnunk a lényegét, sőt mi több, a jelentések és jelenségek, a „phenomenon” révén ki kell tapintanunk azt, amit jelentenek, s ami rendszerint „közvetlenül” elmondhatatlan. A dolgok itt kapják meg transzcendens veretüket.
- Engedni egymásra hatni a dolgokat: asszociációk. A fellazult és felgerjedt lélek „másállapotban” van. De erre a „begyulladás hőmérsékletre” - miként az atomreaktornak is - el kell jutni. S ha eljutottunk, akkor a lélek titokzatos vegyi konyhájában soha nem sejtett kapcsolatok jönnek létre. Jobb szó híján „aszszociációnak” nevezzük a dolgoknak eme termékeny kapcsolatát, mely világosságot gyújt, láttat és színez, plasztikussá domborít, belehelyezi témánkat a dolgok összefüggésébe, tehát sztereo-hatása mellett a szintézist is szolgálja.

4. Kapcsolatfelvétel az Úrral

- Kopogtatni az Úr ajtaján. Ez is elég elhanyagolt történése az aktív magánynak. A harmadik szint mélyrétegében egyedül vagyunk önmagunkkal, gyötrő kínjainkkal, feszülő problémáinkkal. Ezeket az értelmi vagy erkölesi jellegű kínokat, de még örömeinket is a „kopogtatás” emeli fel a pusztá gondolkodás síkjáról az elmélkedés magasára. Monológból szólítgatás lesz, azaz tehetetlenségünk, elégtelenségünk megelégségből kopogtatás az Úr ajtaján. A zsoltárossal szólva: „Nyomorúságom mélységéből hozzád kiáltok, Uram!” Tőle várom már önmagam igazi megismerését, aztán az erőt, biztatást, lendületet.
- Beleszeretni az Egyetlenbe. Sokan panaszkodnak, hogy nincs igazi hitük. Pedig szeretetük nincsen. Egyszerűen nem szeretik az Istent. Olyanok, mint a rossz házastársak, akik kiábrándultak egymásból, mielőtt még valójában megismerték volna egymást. Tartósan kitarítani valaki mellett csak szerelemmel lehet. Az egyre mélyebben és helyesebben megismert Istenbe beleszerelmesedni csak az aktív magányban lehet. Csak ez a szerelem képes Istent életünkben állandóan jelenlévővé tenni.
- Önmagunkat szemlélni Istenben. Az önismeretnek leghatékonyabb módja ez. Az aktív csend legbelső szentélyében, az Isten és lélek egymásra talált bizalmas kettésében, már lehet az Isten, a szeretett Személy tekintetével nézni önmagunkat. Olyan ez, mint mikor a színész és rendező együtt nézik végig a közösen forgatott filmet. Kooproduktív kiértékelés ez.
- Megrendülés – áhítat. Az élet taposó-malmában lelkünk elkérgesedik, megkeményedik. Elveszti rugalmasságát, fogékonyságát a finomabb érintések irányába. Lassan már közönyösen vesszük tudomásul a nagyszerű dolgokat is. Már nem tudunk csodálkozni, megrendülni. A megrendülés bizonyos mozgás, „motus”, amely a szó nem köznapai értelmében jelent

fogékonyságot, érzékenységet, könnyen kilendülést, mint az érzékeny műszer mutatója. Csak a durva hatásokat kiszűrve állíthatjuk át lelkünket erre – az igen érzékeny - megrendülni kész tevékenységre, különben a dübörgő hatások tönkretennék.

- Prohászka áhítatnak nevezi, és így ír róla: „Aki lelkéből akar élni, annak koncentrált, s elmélyedő embernek kell lennie. Ezt az elmélyedést és kapcsolatba lépést a bennünk pihenő, a felébresztett szellemi világgal nevezem áhítatnak. Áhítat nekem az, mikor önmagamban, s önmagamnál, s nem magamon kívül vagyok, amikor szellemi benyomásokat s megérezéseket veszek úgy a csillagos égtől, a zúgó erdőtől, mint lelkem nyiladozásaiából és megérezéseiből; amikor tisztulok, buzdulok és nemesbülök tőlük. Ilyenkor tárul föl bennem az, amit magamon kívül hiába keresek: a tulajdonképpeni, a naivul s ugyanakkor ideálisan emberi”.
- Ezt a megrendült áhítatot nagyban segít előidézni a zene is.
- Odaadás. Csak az odaadott élet a teljes élet. Az Istennek odaadott élet a legteljesebb élet. Ahhoz, hogy életemet a cselekedetek területén odaadhassam Istennek, előbb az aktív csendben kell kézbe vennem és átadnom egész éneket. Ha az Isten végtelen szeretete egyszer megdobogtatta szívemet, és én körülnézek, hogy mivel viszonzhatnám, rájövök arra, hogy magamon kívül semmim sincs, és akkor egyszerre ajánlgatni kezdem rozzant önmagam. Ilyeneket fogok a legegényibb színekben megfogalmazni és megélni: „Íme, itt jövök Istenem, hogy akaratomat megtegyem!” „Íme az Úr szolgálója, szolgálja, legyen életemben minden úgy, ahogy Te akard!”...
- Compassio. Ha egyszer tudom azt, hogy a szeretetet csak a kereszt elvállalása árán lehet élni, és tudom azt, hogy az, aki nekem a legkedvesebb, az vállalta, akkor bennem is megmozdul valami, hogy ne legyek közömbös Jézus szenvedése iránt. Hiszen azért vállalta, mert engem szeret. Ettől kevesebb szeretet is meghatna. Így most nem csupán együtt érezni akarok vele, hanem Tőle kérek erőt, hogy a szeretetért én is keserőség nélkül tudjam vállalni a keresztet.
- Találkozás a Szeretett Személy szempontjaival. Mi nem élhetünk úgy egymás mellett, mint két ismeretlen. Ha az Isten feltárta, kinyilatkoztatta magát, akkor nekem messzemenően meg kell ismernem „gondolkodásmódját”, át kell vennem a szempontjait. Anynyira át kell vennem a „stílusát”, hogy már az átlag esetekben külön megkérdezése nélkül is úgy járjak el, mint Ő tenné helyemben. Akit szeretünk, annak még a gondolatát is ellessük. Jézus nyilatkozataiból és tetteiből lassan ki kell építenem a mögötte álló Személy jellemrajzát és szándékvilágát.

5. Életük átprogramozása

- Lebírhatatlan vágy életünk megváltoztatására. Az Úr

szólítgatásai és a Vele való találkozások arra irányulnak, hogy végül is életünket gyökeresen megváltoztassuk, ráállítsuk az Ő útjára. Minél valószínűbb lesz iránta való szeretetünk, annál lebírhatatlanabb lesz a vágy, hogy életünkkel is felzárkózzunk megismert szempontjai mögé.

- Életünk konkrét átprogramozása. A lelkes elhatározások jó szándékából csak akkor lesznek valódi lépések a jézusi úton, ha megszerkesztjük életünk konkrét átprogramozását. Miután bemértük a lemaradásokat, kijelöltük a fejlődés és erőfeszítések fő irányait, akkor konkrét - időráfordítással is mérhető - tervet készítünk.
- Aggódás a mieinkért. Akik közel állnak hozzánk, akik ránk vannak bízva, azok sorsát meg kell beszélünk az Úrral. Mit tehetünk, és mit teszünk értük? Mi az, ami már kívül esik hatókörünkön, s ott már csak az ima által fejezhetjük ki szeretetünket?
- Kitekintés a jövőbe. Az ember távlati terveket készít, hosszú lejáratú programokat valósít, mert az Isten Országának építése távlati terv nélkül nem valósítható meg. Az ember a jövőre vonatkozó terveit a múlt tapasztalatai alapján korrigálja. Képzeletét is mozgósítja, képeket vetít a jövőbe, modellt szerkeszt, amely irányt mutathat a fejlődésben.
- A feltöltöttség maximuma: az extázis. A lélek az aktív magányban így vagy úgy, de Istennel töltökezik. E töltökezés kétirányú „erőfeszítés” eredménye: az egyik az ember lehető legteljesebb megnyílása Isten felé, a másik: a „megkötözött” Isten felszabadítása, hogy „behatolhasson” a lélekbe, hogy azt maximálisan feltöltse, boldoggá tegye.
- Csak, mint lehetőséget említem meg: a megtisztult lélek, aki mindent megtesz, hogy odaadja magát Istennek, átélheti az Istennel való találkozás olyan boldogságát, annak olyan extatikus hőfokát, amelynek leírására nincs emberi szó, mégis az aktív magány történései - bár kivételesnek minősített történései - közé tartozik.

6. Az aktív magány következményei

Két szóval is elmondhatom: **boldogság és boldogítás**. A részletezés mégis többet mond:

- Eligazodás. Életünk káoszában, avagy csak homályában, felragyog a Sarkesillag, a fix pont, amelynek alapján már eligazodhatunk. Felismerjük, mit kell tennünk. Nagy értékek, bevilágítások, új szempontok, látószögek felbukkanása kísérheti ezt. Persze nem mindig.
- Megnyugvás. Még ha nem is változott meg élethelyzetünk, ha nem is tűnt el a fekélyt okozó góc, ha nem is tettünk tényleges lépéseket, mégis, már maga az eligazodás, a megoldás felbukkanása, a kibontakozás reális lehetősége megadja a viszonylagos megnyugvást. Az érzélem zaklatottsága elcsitul, és ha lelkes volt a csend, akkor csak annyiban türelmetlen, hogy cselekvésre buzdít.

- Céltudatos cselekvés. A célt az „eligazodás” címszó alatt megkaptuk. Eddigi egy helyben topogásunk, avagy céltalan kapkodásunk, bizonytalan tenni akarásunk azonnal értelmesen rendeződik a cél irányában. Már a cél felé irányítjuk cselekedeteinket.
- A lélek „áthatolása” a testen. Rabként kezelt szellemi részünk az aktív magányban „átrendezi”, „beszervezi” egész valónkat, hogy azon keresztül láthatóvá váljon, s így közölhető legyen másokkal. Csak az ilyen átrendezett, „át-asszimilált” testen keresztül lesz „látható” a lélek. Nagyon nagy eredménynek könyvelhetjük el az emberi szellem így kialakítható közölhetőségét.
- Az Isten lesz láthatóvá életünkön. A hegyről lejövő Mózes, a színeváltozás utáni Jézus arcán azonnal látható volt az Istennel való társalgás fénye. Az Istennel való találkozásban Isten vonásai átrajzolják szellemi arcunkat, a szellem pedig az előbbi pont alapján „át-süt” a testen: tehát az Istennel telített lélek lesz megtapasztalható életünkben. Nem csak fiziognómiánkon, hanem szavainkban, tetteinkben is Isten jelenik meg.
- Oldottak és vonzók leszünk. A legtöbb ember tele van görcsökkel, gátlásokkal. Ezek oldódnak fel az aktív magányban. Még pontosabban: az a tudat, hogy nagy kincsnek vagyunk a birtokában, hogy feltöltöttek vagyunk, szellemi adásra ösztönöz, és így indítást kapunk arra, hogy épp ez okból lépünk kapcsolatba az emberekkel. De ez a kapcsolatba lépés teszi még oldottabbá, gördülékenyebbé egyéniségünket. Vagyis az oldottságnak csak egyik felét kapjuk meg a magányban, a másik fele a tényleges emberi kapcsolatokban alakul ki.

A gátlással szemben az oldott ember a vonzó. Ha az illető ezt az oldottságot szellemi kincsek, és szeretet továbbítására használja, máris előttünk áll a vonzó krisztusi ember.

- Szavunk hatékony lesz. Minél mélyebb a csendünk, annál súlyosabbak a szavaink. Csak a lapos szóáradatra nem figyelnek oda az emberek. Mi szert tehetünk a remetek bölcsességére azok egyoldalúsága nélkül. Ettől hatékonyabb már csak az a szó lehet, amelyet életünkben is megvalósítottunk.
- Tisztultabb lélek. A tiszta lélek négyfajta világosságot jelent: a gondolatok (meggyőződés), a szavak és a tettek tisztaságát, és végül a gondolatoknak Istenhez, az Örök Világossághoz való igazítását. Őszinte ember az, akinek szavai meggyőződéssel, igaz ember az, akinek tettei szavaival, tiszta ember pedig az, akinél mindkettő megléte mellett meggyőződése Istennel van összhangban, harmóniában.

Mivel az aktív magány meggyőződésünknek Istennel való harmóniába hozása, érthető, hogy ennek nyomán az ember tisztává, áttetszővé válik. Hiszen rejtegetni csak hamis, valóságellenes önmagunkat szoktuk. Minél inkább elhatároljuk magunkat tisztulatlanságainktól, minél job-

ban „behatolunk az Istenbe”, annál inkább merjük megmutatni Istenben ténylegesülő valóságos voltunkat - és éppen ez a tisztaság.

- Másokat lelkesíteni tudás. Másokat lelkesíteni csak elragadtatott (Istentől fellelkesített) személy tud. Aki nek az aktív magány következményeként élményektől feszül a belseje, az könnyebben tud másokat is fellelkesíteni és a jézusi útra lendíteni.
- Harmónia. E szóval az aktív magány valamennyi következményét összefoglalom. Az értelem, érzelem és akarat dinamikus egysége ez. A háromatomos vegyület (H₂O) stabil összhangja, ritmusos működése. Az ide eljutott emberre mondhatjuk: Ilyennek gondolt el minket az Isten!

(folytatjuk)

DRYP

KERTI NAPLÓ HELYETT FEBRUÁRI ELKÉSETT GONDOLATOK

Ha most a házkörüli időszerű teendőket venném sorra, bizony vissza kellene lapoznom, mint az egyszerű plébánosnak az evangéliumban, mit is mondott tavalylilyentájt. Még éppen hogy ellapoztam Pál napját a naptárban – amikor az jutott eszembe, vajh ez a páfördulás az időjárás népi megfigyelésének fordulata, vagy a Taurusban nevelkedett s Gemaliel főrabbi iskolájában tanult nagyműveltségű Saul rabbi damaszkuszi úton megesett megvilágosodó változása.

Nem is próbálkoznék holmi dilettánsként olcsó megfajtésekre gubancolódni, hiszen szinte valamennyi keresztény egyház szent Pálként megvilágosodott rabbira hivatkozva hirdeti a szent leckéket Isten ígéiként. Tehát maradok a magam kaptafájánál, mit is mondanak a népek tán több ezer éves tapasztalatokra hagyatkozva a januári hosszabbodó nappalok reményében. Kezdjük azzal, hogy mit ír róla napjaink Néprajzi Lexikona. Azért jegyeztem meg, hogy *napjaink*, mert még a néphit – a több ezer éves tapasztalatokból felhalmozott hagyományba öröklődő ösismeretet is – a regnáló birodalmak s vallások fogalmazták át ideológiai uralmuk célja szerint. Mert ki tudja milyen névnapokhoz kötve már január közepén (is) időjóslop napokat figyeltek a természettel együtt élő parasztok, pásztorok, amelyekből próbáltak felkészülni a tavaszi teendőkre – hosszan tart-e még a tél, vagy már enyhére vált. Lehet, már korábban is, mielőtt Saul leesett lováról. Tehát olvassuk: „Január havi gyakori csikorgó téli idő után 25-éhez kapcsolták a páfördulást, azaz az időjárás gyökeres megváltozását. Ebben az időszakban, ezen fordulatok rendszeresen jelentkeznek is. „Pálnak fordulása, fél tél elmúlása!” – sóhajtották ilyenkor már több bizakodással a tavaszra is gondolva, a kalendáriumot böngészve a régi öregek. Január 25-e – az öskeresztényeket üldöző Saulból lett Szent Pál apostol megtérésének az ünnepe – találóan

kapcsolódott össze a népi időjóslopással. *Hogy tudniillik ezen a napon a tél is ellenkezőjébe fordul, és kifelé balagya jeget tör, vagy csinál. Se szeri, se száma az erre utaló hajdani jóvendöléseknek.*” Arra is érdemes figyelni, mennyire beágyazódott a negyven napos ciklus – legyen az böjt, vagy Medárd az esővel, hogy a többit már ne is említsem – itt egy másik példa az időjóslop megfigyelésekre: „Az időjárást is meg lehet jósolni e napon, mert Páfördulása időjóslop nap is. Laskón a hátralevő tél negyvenes napja, azaz, úgy vélik, még negyven napig olyan lesz az idő, mint most. Általános hiedelem szerint Páfördulásakor a tél ellenkezőre fordul, vagy jégtörő, vagy jégcsináló lesz. Ha az ember meglátja az árnyékát, hosszú télre kell számítani – tartják Baranyában, Szlavóniában és a bácskai Telecskán. Ha Pál napján szép az idő, akkor még annyi hideg napra lehet számítani, mint amennyi már eltelt az esztendőből.” Végül az állatok viselkedéséből is próbáltak következtetni a várható időjárás alakulására. Medvés megfigyelésre a megszokott február másodika előtt is sor kerülhetett, a türelmetlenebb gazdáknál. „Az állatok is jelzik az időt. Közismert a medve időjárás jelzése. Baranyában ezt így adják elő: „Ha Páfördülőkör a medve kijön a téli menedékeről, és meglátja, hogy süt a nap, akkor még visszamegy, mert még annyi hideg nap lesz, mint amennyi már elmúlt az esztendőből.” A bácskaiak részletesebb képet festenek. „Ha Páfördülőkör napos idő van, akkor kijön a medve a barlangjából, körülnéz, azután visszamegy, megigazítja a fekvőhelyét, újra visszafekszik, mert még hideg lesz.” Az ürge is időjós lehet. Ha kijön az odújából, jó idő lesz. A pásztorok még talán a földműveseknél is jobban igazodnak el a természet ellenséges jelei között. Balázs Mátyás oromhegyesi pásztor is kiváló megfigyelője a természetnek. Ő mondja, ha kisüt a nap Jóraforduló Pálkor, vagyis Páfördülőkör, akkor a tél második fele keményebb lesz, mint az első. Ha nem süt ki, gyengébb időjárásra van kilátás.” Annyit még hozzáfűznék az idézetekhez, hogy nem mindig január volt az év első hónapja. Nevét Janus isten után nyerte, akit a szerencsés kezdet, illetve a kapuk és átjárók isteneként is tiszteltek az ókori Rómában. Korábban a január és a február volt az év utolsó két hónapja, amit utólag adtak hozzá a római naptárhoz, mivel az ókori rómaiaknál ez a téli időszak eredetileg nem kapott hónapot. Akkor március volt az év első hónapja, csak később lett január a tizenegyedikből az év első hónapja. És már ebben az átcsúszott januárban találjuk meg Pál télfordító névnapját. Mert januárnak az ősi magyar neve a **Fergeteg hava jól kifejezte a téli tulajdonságait itt a Kárpát-medencében.** Visszakanyarodva a medvékhez, napjaink mackói felénk – ha lennének, mert csak egy eltévedt barangolt itt a nőgrádi dombok között, míg vissza nem fordult szlovák társaihoz csippec a bőre alatt – aligha láthatták árnyékukat ezen a langyos februári borult napon. Bátran elindulhatnának hát vértisztító medvehagymát keresni a tavaszi fel-frissüléshez. Mert ez a fokhagyma illatú erdei növény, roboráló tulajdonságának köszönhetően kapta a medve-

hagyma nevet s lett tavaszi divatos árúja a piacoknak. Levele nagyon hasonlít a gyöngyvirágéhoz, amelynek fogyasztása magas sejtméreg (kolhicin) tartalma miatt akár halállal is végződhet. Szagolassuk hát a leveleket, mielőtt beleaprítanánk a körözöttnek vásárolt túróba. Mert hogy még a medvéktől is lehet valamit tanulni.

Lapzártakor érkezett a hír, hogy gyertyaszentelőre, medvelesőre kisütött a nap. Mitévők legyünk ezután a kertben s mitévők lehettek a mackók?

BULÁNYI GYÖRGY EGYHÁZREND...

1.4. "A szeretetrend feltétlen elemei"

Bármely konkrét szeretetrendnek vannak feltétlen és nem feltétlen elemei. A feltétlen elemeket azok a tudati és törekvésbeli tényezők alkotják, amelyek nélkül nem beszélhetünk jézusi szeretetközösségről. Négy ilyen feltétlen feltétel elemet ismertünk fel: jézusi, szeretet, közösség, autonóm. A szeretetrend tehát "autonóm, jézusi szeretet-közösségen" alapul.

1.4.1. "Jézusi"

Az első elem: jézusi. Annyit jelent ez, hogy elismerjük Jézust igazodási pontként. Elismerjük, hogy Jézus számunkra meghatározó módon képviseli Isten akaratát. Nem jelent ez konkrét trinitológiát, krisztológiát, vagy szótériológiát valamely megváltoztathatatlan dogma értelmében, de jelenti, hogy hiszünk abban, hogy van Isten, van Szentháromság, és hogy Jézus ebből a Szentháromságból való. A Honnan jött? /trinitológia/, a Miként jött? /krisztológia/ és a Miért jött? /szótériológia/ tekintetében különböző válasz-rendszerek lehetségesek, amelyek a századok folyamán alakultak-bontakoztak. Ma is így tesznek, s nyilvánvalóan a jövőben is alakulni-bontakozni fognak.

Nem alkothat jézusi közösséget az olyan szemlélet, amely tagadja Isten létét, ill., hogy Jézus az Isten világából érkezett. A közösség szeretetrendje nem Isten nélkül épül. Ugyanekkor a közösség nem dobja ki magából azokat a testvéreket sem, akik szeretni jönnek a közösségbe, bár a szeretet ontológiai alapjait illetően problémáik vannak: azaz hisznek a szeretetben, de bizonytalanok Isten létében, és ezért vagy ettől függetlenül Jézus Isten-voltában is. Azért jár el így e közösség, mert azt gondolja, hogy Isten számára kedvesebb az, aki kételkedik ugyan Benne, de szeret, mint az az ember, aki nem kételkedik ugyan Benne, de nem szeret. Nem teszi ezzel magát a közösség hívők és ateisták vegyes gyülekezetévé, szentháromságtagadóvá sem lesz, csak lehetőséget hagy a szeretetben, mint az élet vezérelvét elfogadók számára, hogy a közösség segítségével a fenti problémákban felzárkózzanak a közösség Istent és Szentháromságot valló tudatához.

1.4.2. "Szeretet"

A másik feltétlen elem: a szeretet. A szeretet mi-voltának tudati látását jelenti ez a feltétel, valamint azt a törekvést, hogy életünket minden erőnkkel odaformáljuk ehhez a tudathoz. Ez a szeretet - negatív megfogalmazásban - kiváltságra nem törekvést jelent. Pozitív megfogalmazásban pedig azt jelenti, hogy az emberiség minden tagja számára biztosítani akarjuk azt, amit a magunk számára az emberi természetből fakadó igénynek /"jog"/ tekintünk. Ez az a gyökérmozzanat, amely pozitív-negatív kibontja a szeretet egész tartalmát: a szolgálat vállalása és az uralkodás elutasítása, az adás vállalása és a vevés elutasítása, a békességteremtés vállalása és az erőalkalmazás elutasítása. Ezek nélkül nem szerethetem felebarátomat úgy, mint magamat. A főparancs áthúz minden kiváltságot, nem tűr semmiféle privilégiumot.

1.4.2.1. "A kisebbség tisztelete"

A kiváltságot nem ismerésnek van két igen jelentős következménye. Az egyiket már láttuk: kiközösítést nem ismerést. Nem biztos, hogy a többségnek van igaza. Nem biztos, hogy a közösség helyesen méri fel a kilógó tagnak a kilógását. Nem biztos, hogy a kilógó tag - "tétkozló fiú". Az örök szövetség jézusi megújítása úgy jutott el csúcspontjára, hogy az örök szövetséget újítani nem akaró szövetségi főpap kiközösítést végzett! Ruháját szagatva tett bizonyosságot arról, hogy a zsidóságból kilógó Jézus a legmagasabb fokon szövetségtörő: a szövetség Istenét káromolja. Ha Kaifás értette volna azt, amit e sorokkal képviselni szeretnék, akkor Gamáriel módjára viselkedett volna, s valami ilyesmi hangzott volna el a szájából: Testvér, nem tudunk követni. Számunkra idegen ez, amit mondasz. Nézz körül. Nem úgy látjuk a dolgokat, ahogyan te. Lehet, hogy egyszer majd úgy látjuk, de most nem. Jézus pedig megértette volna, hogy a szinodrium

nem lehet az ő halászerülete. Kiközösült volna: kiközösítette volna önmagát a szinodriumból... a későbbi egymásratalálás esetleges reményével.

Történelmi tapasztalataink alapján a kiközösítés előbb-utóbb vérontással jár. A kiközösített személy kisebbségben van. A kiközösítő többség számára közeli a kísértés, hogy elvegye a kiközösített személytől az életlehetőséget. Ha újat mondunk, azt szeretnők, ha elfogadnák azt. Ha nem fogadják el, azt szeretnők, hogy legalább ne bántsanak azért az újért, amely nekünk nagyon kedves. A kiközösítést nem ismerés megóv a próféta-gyilkolás veszedelmétől. Az újat és mást mondót tisztelettel nézni - ez az, amit adott esetben magunknak is kívánunk. "Ahogy tesztek, úgy fognak tenni nektek!" - így emlékezik I. Kelemen, Róma püspöke Jézus szavára /IKol 13,2/. Ez az evangélium!

1.4.2.2. "Valós tekintély"

A kiváltságot nem ismerés másik jelentős következménye - a mesterséges tekintély elutasítása. Jézus azért tekintély számunkra, mert elismerjük Benne a szeretetet, mert nem vádoljuk a bűnről. Isten Országában mindenkinek annyi a tekintélye, amennyire szeretni tud. A Sátán Országában az a tekintély, akinek a legnagyobb a kikényszeríthető hatalma. Jézusnak ebből a hatalomból nincsen semmije.

Hogy kinek van nagyobb szeretete, ezt senki más nem mondhatja meg, mint azok, akik ezt a szeretetet tapasztalják. Így ismerjük fel az Ország valós tekintélyét.

Minden ország felbomlik, önmagában meghasonlik, amely mesterséges tekintélyre épül. A Sátán Orzága felbomlanék, ha a Sátán Országában az volna a tekintély, aki jobban tud szeretni. Az Isten Orzága is felbomlik azoknak a körében, akiknél nem az a személy a tekintély, aki jobban tud szeretni. Valós tehát annak a tekintélye, aki jobban teljesíti a közösség törvényét. Ennek megfelelően mesterséges annak a tekintélye, aki vezetni akarja azt, aki a közösség törvényét jobban teljesíti, mint ő. Nem vezetheti! Csak uralkodhatik rajta. A Sátán Országában valós tekintély az, akinek erősebbek a kényszerítő fegyverei. Éppen ezért a Sátán Országában a vezetés - éppen az uralkodás. Isten Országában a vezetés sohasem uralkodás, mert a szeretet nem ismer uralkodást. Az Ország csak a "kedveskedést /chrestenó/ ismeri el értéknek. "Kedveskedjete és nektek is kedveskedni fognak" /IKol 13,2/! Csak az a valóságos tekintély, aki kedvesebb tud lenni - a kedveskedésben részesülők ítélete szerint.

A valós tekintély mindig a rátermettebb - a tekintély-érvényesülés helyét jelentő közösség tagjainak az ítélete szerint.

1.4.3. "Közösség"

A harmadik feltétlen elem - a közösség. Ez annyit jelent, hogy azok, akik a szeretetrendhez tartoznak, közösségekben akarnak lenni minden emberrel. Nemcsak a

szeretet ontológiai alapjainak /Isten, Jézus/ és a fenti szeretet-fogalomnak az elfogadását jelenti ez, hanem azt is, hogy az emberiség egyetemes szeretet-rendjének kialakulása érdekében elvállaljuk a család és a munkaviszony közösségein túlmenően azt a konkrét, személytől személyig érő kisközösséget is, amelyben kifejezett célként jelentkezik az emberiség egyesítése a szeretetben.

1.4.3.1. "Közösségvállalás a közösségekkel"

Ez a cél magában foglalja a konkrét kisközösség vállalásán túl azt is, hogy a konkrét közösség vezetője más közösségvezetőkkel együtt e közösségeket integráló közösséget alkot, hogy az ilyen integráló közösségek vezetőinek többszörös és további integrálódása folytán létrejöhessen az a végső közösség is, amely már integrál minden olyan embert, aki az emberiségnek szeretetben egyesülését tartja élete vezértörekvésének.

1.4.3.2. "Közösségvállalás a Péter-utóddal"

Mivel ez a végső integráló közösség is közösség, s ha közösség, akkor van vezetője is, ezért a harmadik feltétlen elem magába foglalja a Péter-tiszt elfogadását is. Ez az elfogadás egyet jelent a közösségek integrálódásához szükséges /alulról felfelé irányuló és felülről lefelé irányuló/ információlánc töretlen megvalósulásával is.

1.4.3.3. "Közösség Istennel"

Az egyházi közösség nemcsak emberek közössége, hanem ember és Isten közössége is. A közösség tagjai belemerítendők Istenbe, a közösség tagjaiba bele kell kerülnie, benne kell maradnia Istennek, és kapcsolatmegszakadás esetén az istenkapcsolatnak helyre kell állnia. Ezért a közösség liturgikus közösség is, amely nincs a fentieket valósító szentségek és a fentieket kifejező liturgia nélkül. A közösségnek bele kell kapcsolódnia az isteni szeretetbe, az imába, szentségekbe, egyáltalán a liturgiába, mint a közösséget tápláló forrásokba.

1.4.4. "Autonóm"

A szeretetrend konkrét közösségek közösségi életében realizálódik. E konkrét közösségek szeretetrendjei természetesen ezer és ezer sajátos szint öltenek. A szeretet mivoltából folyóan ezek a közösségek autonómok. Sem a közösséget alkotó egyedeknek, sem magának a közösségnek nem parancsolható meg, hogy miként szeressenek. Az ágostoni "Szeress - és tégy, amit akarsz!" tétel második fele a szeretet szükségképpen megnyilvánulási módja. Ebből következően az autonómia azt is jelenti, hogy a közösségek tagjai a maguk közösségi életében kibontják a szeretetrend nem feltétlen elemeit is. Azokat az elemeket, amelyek egy konkrét közösségnek csak egy adott pillanatban szükségképpen elemei. Ezek az elemek nemcsak közösségenként különbözők, hanem egyetlen közösség életén belül is változóak. Mindez annyit is jelent,

hogy a közösségek a "jézusi" feltétlen elemet "sajátos" trinitológiával, krisztológiával, szótériológiával, spirituálitással, apostolkodással, karitással élik meg, mint pl. az indiai Teréz anya, a Foucoud-testvérek-nővérek módján, vagy a tanítványszerzés-nevelés azon módján, ahogyan például bokrunkban kialakult és tovább alakult stb.

A keresztyén kóktél közösségeként más és más, mert az imádság, a karitatív szolgálat és az ige-szolgálat erényei különbözőek nemcsak a különféle bokrokban, hanem még az egyetlen bokorhoz tartozó közösségekben is. Ezért aztán az egyes közösségek ezeket a nem feltétlen elemeket a maguk közösségére jellemző sajátos illemszabályokban bontják, pontosítják a maguk számára, s ezek természetesen közösségeként igen különbözőek lehetnek. Imádság, ige, karitás vonatkozásában egyaránt. Sőt, az idő tengelyén fejlődő-alakuló egyetlen konkrét közösség is változtathat a maga profilján: a korábnál nagyobb, ill. kisebb hangsúlyt adhat a maga keresztyén kóktélja egyik vagy másik elemének.

Mivel az imádság is, a szeretetszolgálat is, az ige-szolgálat is ezer és ezer féle lehet, ezért a szeretet fogalmából szükségképpen következik a pluralitás. Ha én igénylem magamnak, hogy mindezekben a bennem lévő Lélek hangjára hallgathassak, mert csak ezt tudom igazán csinálni, amivel lelkem legbelsejével azonosulni tudok, akkor ezt a másik ember a másik közösség esetében is természetesen és általam tiszteletben tartandó igénynek /"jog"/-nak kell tekintenem.

1.5. "Alternatív egyházrend"

Jézus Krisztus egyházának története azt mutatja, hogy a történet eddig lefolyt szakasza nemcsak a feltétlen feltételeket kívánta meg az egyházba tartozás feltételeként, hanem az azon túlmenőket is. Krisztológiai nézetkülönbségek következtében megszakadt a felfelé és lefelé menő információ-lánc pl. a monofiziták, a monotheléták, stb. és a Péter-utód között. A Péter-tiszt értelmezése körüli viták folytán megszakadt ez a lánc Kelet patriárchája /a keleti keresztyének/ és a Péter-utód /nyugati keresztyének/ között, s a közel ezeréves szakadás minapi ünnepélyes érvénytelenítése még távolról sem jelenti az információ-lánc teljes helyreállítását. Luthernek az egyházat eredeti szépségére visszaalakítani /reformálni/ akaró szubjektív jószándékainak római megrostálása folytán létrejött a nyugati keresztyénység több száz részre szakadása. Az ily módon keletiekre, nyugatiakra, protestánsokra szétszakadt keresztyénység e különélés folytán alternatív egyházrendeket dolgozott ki. Amíg az egység feltétlen feltételének tekintjük az alternatív egyházrendek megszűnését, addig nyilvánvalóan nem lehet szó az egység, a felfelé és lefelé menő információ-lánc, valamint az ennek nyomában kialakulható nagyobb látásbeli és akcióbeli egység helyreállításáról. Amíg egyetlen egyházrend a feltétele a római egyház egységének, azaz amíg egy egyházrend a maga minden elemét feltétlen elemnek tekinti, addig fenyeget annak a veszedelme, hogy a római egyház jelen egysége újabb szakadásokat szenved. A fentiekben

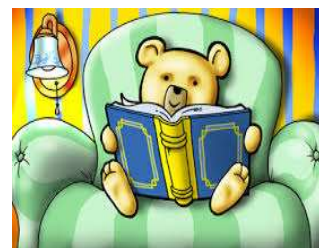
megrajzolt feltétlen feltételek olyanoknak látszanak számomra, amelyek Jézus egyházának identitását elegendően biztosítják. Ezért mindez a különbözőség, ami a feltétlen elemeken túl a közösségek autonómiájának a függvénye, tehát nem feltétlen elemek folytán adódó különbözőség, nem teszi lehetetlenné, hogy egység, információ-lánc, látás és cselekvésbeli közösség jöhessen létre akár a római egyházon belül, akár a római és a többi egyház között. Úgy gondolom, hogy a feltétlen feltételeknél többet kívánni meg bármely közösségtől, ellentétben van a jézusi szándékkal. Dogmatikai kérdésekben egy a misztériumokat leírni akaró teológiai iskola, morális kérdésekben egy a szeretet-elven túlmenő legalista pontosítás, istentiszteleti dolgokban egy kialakult hagyomány - nyilvánvalóan nem rakható reá kötelezőként egy más teológiai iskola, egy más jellegűen pontosító morális válaszrendszer, egy más liturgiai hagyomány képviselőire. Magával a szeretettel ellenkeznék, ha testvéreimtől megtagadnám annak a lehetőségét, hogy ragaszkodjanak ahhoz, amit igaznak, célravezetőnek, lelküket Istenhez-emelőnek élik meg. A Péter-tisztelet a különböző egyházak a szeretet elv alapján csak olyannak képesek elfogadni, amely a Jézustól hozott - s a fentiekben kifejtett, tehát különféle autonómiákat tiszteletben tartó - szeretet alapján áll.

(folytatjuk)

MESE-SAROK

DOMBI ZSUZSA

TÖRPÉK KÖZÖTT A LEGKISEBB

A törpék, ugye te is tudod, kedves olvasó, nagyon kicsikék. Rövid lábuk, rövid kezük van. Aprócska ruhát hordanak, s még apróbb cipőt. Egy valami nagy csak minden törpén, s az a szakálla. Élt a törpék között egy olyan, de olyan kicsi törpe, hogy ő még ezek között a kicsi emberek között is majdnem elveszett. Sokszor viccelődtek vele, hogy ő az igazi törpe, neki sikerült a legkisebbre nőni. Ilyenkor jókat nevetgéltek együtt. Amikor egyedül volt, akkor mindig szomorú volt. Nem azért, mert egyedül volt, hanem mert nem volt sem szakálla, sem haja. A szakáll és a haj minden törpe ősi dísz. Szakállukban hordják erejüket, hajukban pedig a bölcsességüket. Így senki nem csodálkozott azon, hogy Golyónak, ez volt a becsületes neve, kevés ereje, és kevés esze van. Pille, a törpe lány, egyszer meglátta, amint egy bokor tövében sírdogál, törölgeti könnyeit.

- Mi a baj - kérdezte együtt érzően - segíthetek?

- Ó, nem hiszem, hogy tudsz segíteni. Rajtam senki nem tud segíteni - válaszolta lehangoltan Golyó.

- Én úgy hallottam, hogy nincs az a nagy baj, amin Apóka, a legbölcsebb törpe ne tudna segíteni.

- Rajtam biztosan nem tud.

- Mi hát a gondod, bajod? Legalább mond el. Biztos megnyugszol tőle kicsit.

- Hát nem látod, nem tudod? Nem elég, hogy ilyen kicsi vagyok, ráadásul hajam sincs, szakállam sincs.

- De ezt mindenki tudja, látja. Téged így szeretünk.

- Igen szerettek, de én mégis okos, és erős szeretnék lenni. Úgy hasznára lennék törpe társaimnak. Most teljesen haszontalan törpe vagyok.

Megint sírva fakadt, azt se bánta, hogy Pille látja.

- Legalább próbáld meg, menj el Apókához! – bízta a kislány.

Addig mondogatta neki, hogy Apóka biztosan segít rajta, amíg egyszer elment az öreg törpéhez.

- No, mi járatban, te törpék legkisebbike? – érdeklődött Apóka.

- Kérlek szépen, segíts rajtam – válaszolt illedelmesen Golyó – szeretném, ha kinőne a szakállam és a hajam!

- Miért szeretnéd, hogy kinőjön a szakállad és a hajad? Nem vagy megelégedve a teremtő ízlésével? – szegezte neki a kérdést, közben szúrós, szigorú szemekkel figyelte.

- De, de meg vagyok elégedve – válaszolt megszeppenve a kicsi törpe.

- Hát akkor? Miért akarod, hogy más legyél, mint amilyen vagy?

- Nagyon szeretnék én is olyan hasznos törpe lenni, mint a többiek. De sem erőm nincs, sem eszem.

- Áhá, most már értem. Rendben van – mondta az öreg törpe – gyere vissza holnap, addig gondolkodok rajta, hogy segítek neked!

A kicsi törpe alig aludt valamit. Másnap már kora reggel ott volt Apókánál.

- Eldugtam valamit kinn a kertemben, amikor megtalálad, visszaadod, én cserébe adok neked erőt.

- Okosságot, bölcsességet is tudnál adni? Megteszek érte bármit, amit kívánsz – fogadkozott reménykedve Golyó.

- Hm... Nem is tudom... Talán... Holnap megmondom. Most az első feladattal foglalkozzál.

Golyó kiment a kertbe. Teljesen reménytelennek látszott, hogy ott bárki megtalálhat valamit. Olyan volt, mint egy őserdő. Mintha még soha, senki nem járt volna benne. Ezer féle gyom, sűrűn összenőve, a fák lombjára fonódva. Az egyszer biztos, hogy másképp nem leli meg, amit keres, csak ha először rendbe teszi az egészszet.

Akkor jutott eszébe, hogy azt sem tudja, mit kell keresnie. Bizonyára valami nem odaillő dolgot. Estig keményen dolgozott. Minden lépésnél figyelmesen körülnézett, hátha ráakad arra a bizonyos valamire.

Másnap reggel szintén korán megjelent Apókánál.

- Nem találtam eddig semmit.

- Türelem, türelem! Ne félj, amikor ott lesz az ideje, meglesz.

Talált egy szemüveget. Szalad, mutatja Apókának, de az öreg csak a fejét rázta.

- Ezt tavaly vesztettem el. Akkor még tudtam kertészkedni.

Talált egy kulcsot. Szalad, mutatja Apókának, de az öreg csak a fejét rázta.

- Ezt a szarka lopta el a minap. Most ülj le kicsit, pihenj. Adok neked addig egy kis olvasni valót.

Attól fogva Golyó keresgélt, és pihent felváltva.

Teltek, múltak a napok, de csak nem akadt semmi olyan a kezébe, amire Apóka azt mondta volna, ő dugta el. Már minden zezugot átforgatott, kőhalmokat összerakta, fákat megtisztította, szénát egyhelyre hordta.

Talált üres dobozkat, eltört pengéjű kést, fél pár cipőt, ágon lógó szalagot, és még sok mindent, amit az idő, és a szél Apóka segítségével ottfelejtettek.

Pihenések közben kiolvasott száz könyvet, ezer újságot. A törpelány, Pille, sűrűn meglátogatta, néha segített keresgélni. Eppen végére ért a kertnek, amikor nagy jajveszékelésre lett figyelmes.

Beszaladt Apókához, s látja ám, hogy az öreg törpére rászakadt a háztető. Olyan régi volt már a gerenda, hogy nem bírta tovább a terhet, összetört. Golyó egyik kezével felemelte a tetőt, másikkal kihúzta Apókát. Ijedten vizsgálta, mi baja esett. Szerencsére, semmi.

- Jaj Apóka. Jól rám ijesztettél. Ha valami bajod lesz, ki fog neked erőt adni?

- Nem kell már neked erő, hiszen fél kézzel felemeltem a tetőt.

Golyó akkor döbbsent meg. Tényleg. Hogy lehet ez?

- Mikor kaptam tőled? Észre sem vettem.

- Tőlem csak feladatot kaptál, az erődöt magadnak köszönheted.

- Bölcsességet is így fogsz adni?

- Neked nincs szükséged bölcsességre, aki szeret tanulni, az bölcs.

- Jó, jó, de én mindent szeretnék tudni!

- Senki nem tudhat mindent.

- Ne haragudj kedves Apóka, de akkor mi újság a szakállammal, és a hajammal?

- Nekem nagyon tetszik, hogy nem olyan vagy, mint a többi törpe – szólalt meg valaki a hátuk mögött.

Észre sem vették a komoly beszélgetés közben, hogy Pille megérkezett, s mindent hallott. Golyó örömeiben elpirult. Az, hogy erős és bölcs, nem okozott neki akkora boldogságot, mint a törpe lány kijelentése. Ott, azon nyomban megkérte, legyen a felesége. Igaz, hogy kicsi törpe volt Golyó, a törpék között is a legkisebb,

mégis akkora lakodalmat rendeztek a számára, hogy óriás kondérba kellett az ünnepi ebédet készíteni, óriási tortákat kellett sütni, és óriási volt a zsvivaj.

Ha fülelsz, meghallod, mert még most is tart a mulatozás.